УУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 173 (12077)
1969 оной
июлиин 26,
суббото

Сэн 2 мүнгэн

Н ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭБЭЛ, БАРДАМ ҺАЙН ҮБЭЛЖЭХЭШ

ХАЖУУРАЙ ХАНХИНААН ЗЭДЭЛЖЭЛ БАЙНА

ЕПОРТАЖ

Доодо-Голой сабшалан дээрэ үглөөгүүр, наранай гараха үшөө үды байхада, трактор, машинануудай таршаганаан, хажуурай ханхинаан, хүнүүдэй шанга шангаар ооглолдохо абяан дуулдажа эхилдэг болонхой.

Эндэ ааяма халуун наран доро эршэтэй халуун ажал замханагүй. Харин наранай орожо, харанхы болоходол, сабшалан дээрэ хонжэн болоод, үбһэшэдэй отогто оройхон болотор гал улаабхилан, хүнүүдэй дуулалдаха соностодог.

Эндэ Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой үниинэй луговод Николай Тихонович Мордвинай звено үбһэ хуряажа байна. Эдэнэр һүүлшын 5 хоног соо 200 центнер үбһэ һурилөө.

— Энэ звено отделени соогоо эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр даажа абаһан 92 гектар газарһаа хамта 1500 центнер үбһэ абаха уялгатай юм. Мүнөө зарим газарһаань гектарай 30 центнер хүрэтэр ургаса гарана.

— Манай отделени бүхыдөө 728 га сабшалан дээрэһээ 4911 центнер үбһэ хуряаха түсэбтэй. Тэрэнээ дүүргэхэл байхабди. Июлиин 25-най мэдээгээр 600 гаран центнер үбһэ һурилөөбди, 5 тонно набшаһата тэжээл бэлэдхэгдээ, — гэжэ отделенине эрхилэгшэ К. М. Таханов хөөрэнэ.

Тэрэшэлэн энэ колхоздо Николай Козловой даадаг звено баһал үбһэ хуряалгала урагшатай һайнаар ябуулна. Тэдэнэр 10 хоног соо 350 центнер үбһэ һурилэнхэй.

К. ГАБАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Луговод Н. Т. Мордвинай звено үбһөөэ хуряажа байна. 2. Тракторист А. БАТЫШЕВАЙ жолоододог агрегат үбһэ сабшана. 3. Үбһэ тармалга.

Авторай фото.

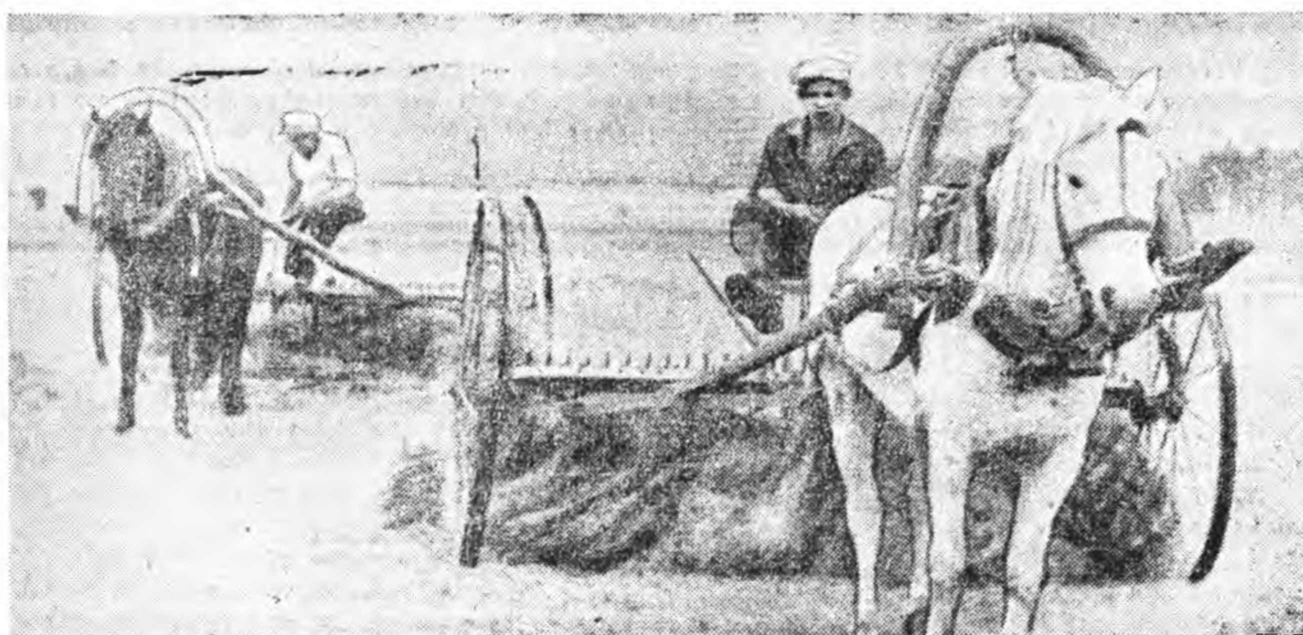

Малаа һайнаар таргалуулхын, шэгнүүрыень ехээр нэмээхын түлөө!

НИГЭЖЭЛ ХҮДЭЛХЭДЭ УРМАТАЙ

Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм» колхозой малшан БАЛЕНТИНА ШАРАПОВАГАЙ хөөрөөнһөө:

— Малшан хүн гээшэ саһа, бороо ехэ оробо, хүйтэн болобо гэжэ гү, али ган гасуур тохёолдобо гээд гэмэр-гутар боложо, гомдол муулар хэлэжэ оройдоошье ябадаггүй, юунэйшье болоо һаань, малаал һайнаар хараха, адуулха, тобир тарган байлгаха гэжэ оролдодог ха юм.

Тиимэһээ мүнөө жэлдэ сагай уларил айхабтар хүшэр хүндэ байгаа гэжэ олон таба юумэ шашахашьегүйб. Энэмнай олондо мэдээжэ. Манай эндэ хабарһаа хойшо нэгэшье мүртэй хура бороо ороогүй, добо газарай бэлшээри сагаан зандаа, үхэр малай бэлшэхэдэ тон бэрхэтэй болоо.

Бидэ Бимба нүхэртэеэ хоюулан табадахи жэлээ шахан, бэлшээн таргалуулха мал харанабди. Энэ үе соо иимэрхүү бэрхэшээлтэй сагые яһала үзэгдэһэн.

Иимэ юумэнэй болоходо бүхы хүсэ шадал, арга боломжо, мэргэжэл шадабаряа дүүһыень элсүүлэн хүдэлхэ ушартай болодог.

Үнгэрэгшэ хабар бидэ 78 толгой шадал тамираар муушаг хашарагуудые тушаажа абаа һэмди. Май һарада тэдэнээ туугаад, Олзоной-Намаг гэжэ бэлшээри элбэгтэй газарта нүүжэ ошообди. Теэд тэндэмнайшье ногоониинь муу байжа, бүри холуур, ой модон, шугы бургааһан соогуур зайлгажа, һайн хур хагдатай, ногоотой газарыень бэдэржэ ябаад адуулха баатай болообди. Жэшээнь, нэгэнэйнгээ үхэрнүүдээ адуулхадань, нүгөөдэмнай хаа хаагуур бэлшээри бэдэржэ гүйлгэдэг байгаа. Тиигээшьегүйдэмнай аргагүй һэн. Зунай 100 үдэртэ үхэр бүхэнэй шэгнүүр 100 килограммһаа бага бэшээр нэмээхэ уялга абаһан байгаа бшуубди.

Тиигэжэ юрэдөөл моринойнгоо эмээл хуулаха тухагүй гэхээр хүдэлэгдөө гээшэ. Үхэрнүүдээ үглөөгүүр бүрэнхы шахуу байхада бэлшээридэнь гаргаад, һүни харанхы болотор адуулнабди. Үдэрэй эгээл шанга халуунда ойро зуура уһа нуур соо гү, али далабша доро оруулжа тиирүүлдэгбди. Бэшэ тээнь малнай ходоо бэлшээри дээрэ ябана.

Нигэжэ хабарһаа хойшо оролдоһон, хүсэ шадалаа гамнангүй хүдэлһэнэймнай аша үрэ хии талаар ошоогүй.

Тээсгэн июлиин эхеэр үхэрнүүдээ шэгнэжэ үзэхэдэмнай, майн тэнгһээ хойшо һара хахад соо бүхы 78 хашарагууднай шэгнүүрээ хамтадаа 47 центнерээр дээшэлүүлһэн байба. Ондоогоор хэлэбэл, үхэр бүхэмнай шэгнүүрээ сүүдхын 1300 шахуу граммаар нэмээгээ. Мүнөө тэрэ хабарайнмай тулюур хашарагууд танигдахаар бэшэ тарганууд, үһэ ноохониинь елэлзэжэ ябадаг болонхой.

Энээнэйнгээ түлөө бидэ Бимба нүхэртэеэ июнь һарада 320 түхэриг сайн абаабди. Нигээд ерэхэдээ, һайнаар хүдэлхэдэ бидэ малшадташье урматай, олзотой, гүрэндэшье тарган мяхан худалдагдаха болоно бшуу.

Һүүлэй үедэ хура бороо орожо, һураггүй һэрюун болоод, мал бүришье түргэн таргалжа, шэгнүүрээ ехээр нэмээнэ гэжэ абаһаар мэдэгдэхээр болонхой. Бэлшээриин ногооншье нилээд һэргээ. Мүнөө бидэ Нуур, Хуа-Толгой, Хамней гэжэ газарнуудаар малаа бэлшээнэбди. Илангаяа ногооень ехээр мүлжүүлхэ муудхаахагүйн тула хаһа сагтань бэлшээрээ һэлгүүлжэ байгаад адуулнабди.

Манай гүүртэһээ тээ холо бэшэхэнэ дүршэлтэй бэрхэ малшад Гарма-Ханда Жамсаранова, Бимба Данилов гэгшэд һүрэг малтай зуһажа байнхай. Гарма-Ханда Жамсаранова гүүртынгээ 100 гаран үхэрнүүдэй шэгнүүрые 60 центнерээр нэмээлгээ.

Бидэ эдэ хаража байһан хашарагуудаа ерэхэ сентябриин эхеэр тус бүриинь шэгнүүрые 3 центнертэ хүргэжэ гүрэндэ тушааха зорилготойбди. Хэрбээ түрүүн абахадамнай эдэ мал тус бүридөө 220 килограмм шэгнүүртэй байгаа һаа, мүнөө толгой бүхэниинь 270 килограмм татаха болонхой. Июль, август соо тэдэнэйнгээ шэгнүүр үшөө һайса нэмээжэ шадаа һаамнай, үхэр бүхэн 3,3 центнер сохом татаха байна.

Тиигэжэ абаһан социалис уялгаяа, колхозой правлени, парткомой үгэһэн даабарие үлүүлэн дүүргэхэ аргатайбди, дүүргэхэшье байхабди.

ХҮДӨӨГЭЙ ХАНИ БАРИСААН

ЫН МАЛДА ЭЛ БЭЛДЭЛСЭЭ

й Наукануудай академиин Сибириин отделениин лиалай хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд Сэлэнгын айоной сомоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозмалай тэжээл бэлэдхэлгэдэ туһалалсаба. Эдэнэр —19-нэй үдэрнүүдтэ ажаллажа, хамтадаа 10 тонно тэжээл бэлдэжэ, артелиин 2-дохи фермэдэ тушаа-

эдэй коллективһээ бүхыдөө 58 хүн эндэ ажалла- дунда эрдэмэй кандидадууд Б. Д. Цыбиков, Г. Г. Е. В. Мальцева, түүхын эрдэмэй доктор Е. М. олон бусад байгаа.

Н. ХАЗУЕВ.

—●—

УРААШАДАЙ ХУБИТА

гартай хүбүүд, буурал толгойтой үбгэд Хуһата лыдэ хүхюун абяа зэдэлүүлбэд. Үдэрэй халуун шэ ойн һүүдэр соо нэбтэрээгүйшье һаа, бүгшэм ын ханхинаха абяан, набшаһата тэжээл түүхэ, инада ашаха хүдэлмэри үглөөнһөө үдэшын боро отор таһалгаряагүй үргэлжэлүүлэгдэбэ.

хэд бэ? Буряадай Уран зураашадай холбооной эгшэд—уран зураашад, дархашуул, скульпторикын мэргэжэлтэд—бүгэдэ 33 хүн июлиин 18-да аймагай «Улаан-Оронго» колхоздо малай тэжээл дэ туһалалсаба.

зураашадай коллектив гансахан үдэрэй туршада шангаар ажаллажа, 5860 килограмм набшаһата дээ. Артелиин гэшүүд уран зураашадай туһаламаар хүлеэн абажа, тус коллективтэ баяр баясхабэ.

Ф. БАЛДАЕВ.

ТУГТАН

леспромхозой коллекенинэй 100 жэлэй ойн зорюулһан социалис дээрэнь бэелүүлнэ. модошод июнь һа- 125 процент дүүрһаа гадуур 2000 куарадай ажахыда эль-

зой хүдэлмэриин жэын хахадай үрэ дүн байн. Хюрөөдэмэл масагуудые хэхэ хабтанэ модоной зүйл тайлхэ түсэб дүүргэгдэ. хэ, түрүү технологи й ашаар 18 мянган лин хулһэн алмагла-

Июнь һарын үрэ дүнгөөр леспромхозуудай дундаһаа түрүүлжэ гараһан тус коллектив «Забайкаллес» комбинадай, ой модоной болон модо болбосоруулгын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэбэ.

Модо бэлэдхэлэй пунктнуудай дундаһаа Шулуутайн леспромхозой Кокэтэйн пункт түрүүлжэ гараа. Тус пунктын коллектив июниин түсэбһөө гадуур 3000 кубометр модо бэлдэһэн, шэрэһэн байна. Тиигэжэ дамжуулгын Улаан туг нэгэ мянган түхэригэй мүнгэн шангтайгаар абаха болоо.

Худанай леспромхозой Р. П. Машановай даадаг участок мастерка участогуудай дундаһаа шалгаржа, мүн лэ дамжуулгын Улаан тугта, 500 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэһэн байна.

Н. ТЮРНЕВ.

А. Н. Косыгин Болгариин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Башевтай уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин Совет правительствын уряалаар Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерээд байһан Болгариин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Башевтай июлиин 24-дэ Кремль соо уулзаба.

А. Н. Косыгин И. Башев хоёрой хөөрэлдөөнэй үедэ Советскэ Союз ба Болгариин Арадай Республикын хоорондо аха дүүгэй харилсаа холбооной амжалтатайгаар хүгжэжэ байһанда хоёр талаһаа сэдьхэлээ ханагни байһаниинь элирбэ. Совет-болгар харилсаанай саашанхи хүгжэлтэ ба бэхижүүлгын асуудалнуудаар, мүн уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һаналаа андалдаһан байна. Тусхайлан хэлэбэл, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал хангахын түлөө хамтын тэмсэлдэ ехэ анхарал хандуулагдаба.

Хөөрэлдөөн хани халуун, нүхэр ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

Узбегэй литература ба искусствын РСФСР-тэ үнгэргэгдэжэ байһан декада

Хани барисаанай ба ажалай дуунууд

ГОРЬКИЙ. (ТАСС-ай корр.). Волго мүрэн дээрэ оршодог хуушанай энэ городто Узбегэй литература ба искусствын декада эхилһээр гурбадахи үдэрөө ябажа байна. Аха дүү энэ республикын национальна аялганууд концертнэ зал, заводуудай цех, үйлсэнүүдэй талмай дээгүүршье зэдэлнэ. Городой ажалшад хүндэтэ айлшадаа үнэн зүрхэнһөө, баяр баясхалантайгаар амаршална.

Хүгжэм дуунай, хатар танцын нарата һайндэр улам үргэдэнэ. Декадада хабаадалсагшадай олониинь Горьковско областиин хүдөө нютагуудай ажалшадта айлшалжа, ородой арадай ёһо заншалта хилээмэ-дабһаар хүндэлүүлнэ.

Республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Я. С. Насриддиновагаар толгойлогдоһон Узбекистанай правительственна делегаци Городецкэ ба Чкаловска районуудаар айлшалба. Айлшад Горьковско ГЭС-тэй танилсаһанайнгаа удаа тэндэхи пионерлагерьта хүрөө, «Маяк» гэжэ хүдөө ажахын артелиин гэшүүдтэй уулзаһан, «Метеор» гэжэ онгосодо һуужа, Горьковско сөөрэм дээгүүр В. П. Чкаловай түрэһэн нютаг ошоһон байна. Энэ аяншалгадань РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. И. Кочемасов, Горьковско областиин хүтэлбэрилэгшэд айлшадые үдэшэлсэбэ.

«Нижегородец» совхоздо «Шолпик» гэжэ ансамбльтай, «Останкинский» совхоздо—Кара-Калпагай дуу, хатарай ансамбльтай уулзалга аха дүү арадуудай хани барисаанай болото гэршэ боложо үгөө.

— Танай дуу болон хатар ажалай баярта зорюулагданхай. Тэдэтнай манай Волго шадарай ородой хоорой дуунуудта дүтэрхы байна.—гэжэ совхозой хүдэлмэришэн И. М. Макаров мэдүүлбэ.

Иимэ творческо уулзалганууд хадаа бэе бэетээ дүтэ танилсаха, хани нүхэдөө ойлголсохо хэрэгтэ ехээр туһална гэжэ хүдэлмэришэд ба колхозниигууд, Горьковско областиин интеллигенциин түлөөлэгшэд ба Узбекистанһаа ерэһэн айлшад нэгэн һаналтайгаар мэдэрбэ.

Хүдэлмэришэдэй залуу халаан

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй техническэ мэргэжэлэй һуралсалай талаар Гүрэнэй комитедэй Соведэй түрүүшын заседани июлиин 24-дэ болобо. КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой зохилдуулан, Союзна республикануудта техническэ мэргэжэлэй һуралсалые хүгжөөлгын онсо илгаае бүхы талаһаань шэнжэлэн үзэхэ, тэрэшэлэн мэргэжэл һайнтай хүдэлмэришэдэй кадрнуудые бэлдэхэ хүдэлмэри һайжаруулха талаар дурадхалнуудые зохёохо зорилгоор энэ комитет байгуулагдаһан юм.

1970 ондо мэргэжэлтэдые бэлдэхэ түсэбэй проект Совет һайшааба.

Техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудта 1800 мянган залуу хүбүүд, басагад абтажа, арадай ажахын элдэб һалбаринуудта 1600 мянган залуу хүдэлмэришэдые эльгээхэ гэжэ уридшалан хараалагдаба. Шэнэ жэлдэ 400 шахуу училищинууд хүдэлмэрилхэ. Тэндэ хүмүүжүүлэгдэгшэд хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шудалхаһаа гадна, дунда һургуулитай боложо гараха юм. Училищинуудай һурагшад автомат лининүүдые заһабарилха, хабсаргаха, радио ба электромеханикаар, химическэ үйлэдбэриин аппаратчигуудай, механизаторай, бусад мэргэжэл шудалха байна.

Мүнөө үеын технологическа ба һуралсалай түгэс түхеэрэлгэтэй шэнэ училищинууд нээгдэхээр бэлдэгдэжэ байна.

ТАСС-ай корр.

Москва.

„Инполиграфмаш-69" гэжэ уласхоорондын выставкын ехэ амжалта

Мүнөө үеын полиграфическа техникээр Советскэ Союзда түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн уласхоорондын «Инполиграфмаш-69» гэжэ выставкэдэ хабаадаһан 20 ороной тугууд Москвагай «Сокольники» паркын гол аллейдэ 15 хоног соо үргэгдэнхэй байба. Энэ выставкые Москвагай ба ниислэл хото ерэһэн 400 мянга шахуу хүн зон хараһан байна.

Июлиин 23-да «Инполиграфмаш-69» выставкэ һүүлшынгээ үдэр хүдэлмэрилөө.

(ТАСС).

Кубын арадай революционно һайндэр

Кубын арадтай хамта манай ороной ажалшад Кубын Республикын революционно һайндэр — национальна восстаниин үдэрые (июлиин 26) үргэнөөр тэмдэглэжэ байна.

Июлиин 24-дэ Москвагай хани барисаанай байшан соо болоһон ниислэл хотын олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан совет арад ба Кубын арад хоёрой хани барисаанай болото гэршэ болоо. Суглаанда хабаадагшад, олон миллион совет хүнүүд Кубада социалис общество байгуулхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ амжалта түйлахыень Кубын нүхэдтэ хүсэбэ.

КПСС-эй МГК-гай секретарь А. М. Калашников суглаа нээгээ. Зал соо Кубын Республикын ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимнын аялга зэдэлбэ. КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, ТАСС-ай генеральна директор С. Г. Лапин элидхэл хэбэ.

Кубын Республикаһаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Рауль Гарсия Пелаес түрэл арадайнгаа эрхэ сүлөө, бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ, шэнэ ажабайдал байгуулха хэрэгтээ түйлажа байһан амжалта тухай хөөрэжэ үгөө.

(ТАСС).

Америкын Холбоото Штадуудай президент, дээдэ тушаалта ноён Ричард М. Никсондэ

ВАШИНГТОН, САГААН БАЙШАН.

«Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосын гайхамшагта ниидэлгын амжалтатайгаар дүүрэһэнтэй, американ космонавтнуудай Һара дээрэ буугаад, элүүр мэндэ Газарта хүрэжэ ерэһэнтэй дашарамдуулан, господин президент, үнэн зүрхэнэй амаршалга тогтоон абыт.

Замбуулинай эрэлхэг зоригтой пилодууд Нейл Армстронгдо, Эдвин Олдриндо, Майкл Коллинздо манай амаршалга ба эрхим хүсэлэл хүргэхыетнай гуйнабди.

Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ.

Үнэн зүрхэнэй амаршалга

СССР-эй Наукануудай академиин президент М. В. Келдыш аэронавтика ба замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар США-гай национальна управлениин директор Томас Пейндэ телеграмма эльгээбэ. Һара дээрэ космонавтнуудые буулгаад, Газарта бусаажа асарха талаар научно-техническэ гайхамшагта зорилгын амжалтатайгаар дүүргэгдэһэнтэй дашарамдуулан, совет эрдэмтэдэй зүгһөө үнэн зүрхэнһөө амаршалба. Энэ амжалта хадаа замбуулинай дайдые шэнжэлгэдэ, дэлхэйн эрдэм наука саашадань хүгжөөлгэдэ горитой амжалта болоно гээд телеграмма соо хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Космонавтнуудай амаршалга

СССР-эй космонавтнууд Г. Титов, А. Николаев, П. Попович, В. Быковский, В. Терешкова-Николаева, П. Беляев, А. Леонов, К. Феоктистов, Б. Егоров, Г. Береговой, В. Шаталов, Б. Волынов, А. Елисеев, Е. Хрунов замбуулинай «Аполлон-11» онгосын экипажда иимэ амаршалга эльгээбэ.

Хүндэтэ коллегинууд, США-гай космонавтнууд — Н. Армстронг, Э. Олдрин, М. Коллинз!

Бидэнэр, совет космонавтнууд, таанадай ниидэлгын хойноһоо ехэ анхаралтайгаар, сэдьхэлээ зобон ажаглажа байгаабди. Һарада ниидэлгынтнай амжалтатай һайнаар дүүрэһэнтэй, бэе мэндэ Газартаа бусажа ерэһэнтэйтнай дашарамдуулан, үнэн зүрхэнһөө амаршалнабди.

(ТАСС).

ПАРТИЙНА ХРОНИКО

ЗОРИЛГОНУУДАА ТОДОРХОЙЛБО

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). КПСС-эй райкомдо аймагай колхоз болон совхозуудай, промышленна предприяти ба эмхи зургаануудай партийна организацинн секретарьнарай семинар һаяхан үнгэргэгдэбэ.

Аймагай промышленна предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай хүдэлмэриин жэлэй түрүүшын хахадай дүн ба тэжээл бэлдэхэ, ургаса хуряалгын үедэ районой партийна организацинн шиидхэхэ зорилгонууд тухай элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Е. Ф. Елизов хэбэ.

Арадай хиналтын районно комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр К. П. Бурдуковский ургаса хуряалгын, хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэлэй үедэ арадай хиналтын бүлэгүүдэй хэхэ хүдэлмэри тухай суглараГшадта хөөрэжэ үгэбэ.

Август һараһаа эхилжэ аймагта тоосооТо-һунгалтын партийна суглаанууд эхилхэнь. Партийна организацинуудай, бүхы коммунистнуудай ажабайдалда тон ехэ удха шанартай энэ шухала кампаниие эмхитэй гуримтайгаар, политическэ дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхэ тухай КПСС-эй райкомой партийна — эмхидхэлэй хүдэлмэриин таһагые даагша нүхэр Г. Г. Цыбиков элидхэбэ.

«Комсомолой хүсэн—партийна хүтэлбэриһөө» гэһэн асуудалаар ВЛКСМ-эй райкомой секретарь И. Д. Гунтупов үгэ хэлээ.

Һүүлээрнь семинарта хабаадагшад ажал хүдэлмэри тухайгаа хөөрэлдэһэн, һанамжа дурадхалаа хэлсэһэн байна.

ШУХАЛА ХЭРЭГ

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой партийна комитет ажалшадайнгаа дунда үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулхадаа, хэблэл тараалгада онсо анхарал хандуулна. Гурбан жэлэй саада тээ парткабинедэй дэргэдэ хэблэл тарааха хэрэг үргэдхэхэ зорилготой тусхай совет эмхидхэгдээ һэн. Партийна комитедэй секретариин орлогшо Е. И. Коростылёвой хүтэлбэри доро соведэй гэшүүд ехэхэн ажал ябуулаа. Өөһэд хоорондоо хэхэ ажалаа хубаарилаад, нэн түрүүн, ажалшадай ажабайдалда хэблэл ямар үүргэ дүүргэнэб гэжэ хаража үзөөд, уншагшадай тоо олошоруулха гэһэн шиидхэбэри тус совет абаа.

Партийна кабинедые даагша Г. Е. Берднинов, ханын газетын редколлеги, радио-дамжуулгын хүдэлмэрилэгшэд соведэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, горитой туһа үзүүлжэ байдаг.

Онсо илгарһан хэблэл тараагшад үнэтэ бэлэгээр шагнагдадаг, хүндэлэлэй грамотада хүртэдэг, саг үргэлжэ маттуулжа байдаг. Хэблэл тараагшын хүдэлмэриин дүн гаргахадаа, совет али бүхы талыень хараада абажа, ойлгуулламжын хүдэлмэри хэр ябуулааб гэжэ хаража үзэдэг. Хэблэл тараагшадай түрүү дүй дуршал нэбтэрүүлгэдэ энэ асуудалнууд шухала хэрэгтэй болоно бшуу.

Аппаратна цехһээ А. О. Наталин, электромашинна цехһээ Т. С. Рогачёва, капитальна барилгын таһагай хүдэлмэрилэгшэ Р. И. Кривцова гэгшэдэй уншагшадай дунда оролдосотой бэрхээр ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулһанай ашаар газетэ, журналнуудые захин абагшадай тоо нилээд олошороо. Бүхы коммунистнууд «Правда» газетэ болон партийна журналнуудые захидаг болонхой.

Партийна комитедэй хүн бүхэнтэй тусхай хүдэлмэри ябуулжа, энэ шухала хэрэгтэ харюусалга ехэтэйгээр хандажа шадаһанһаань, хэблэл тараалга локомотив-вагон заһабарилгын заводто жэл бүри урагшатайгаар үнгэрнэ гэжэ эндэ тэмдэглэлтэй.

Н. ХАЗАГАЕВ.

Ажахын реформын бодото бэелэл

ҮЙЛЭДБЭРИИН АШАГ ҮРЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ АРГА ЗАМ

Ажалай, материальна болон финансова арга боломжонуудые зүбөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ зорилго хадаа түсэбэй ёһоор эрхилэгдэдэг совет ажахыда хэзээдэшье шухала удха шанартай байгаа, байһаншье зандаа. Коммунис парти ба Совет правительство энэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулдаг. Ажахыгаа эзэн ёһоор эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ, хүгжөөхэ тухай В. И. Ленин заадаг байһан.

Оронойма хүгжэлтын мүнөө үеын шатада үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ гэһэн эрилтэ ехэ шухала болонхой. Арадаймнай ажахы ехээр хүгжөө, үйлэдбэриин гол ба эрьесын ехэ фонднуудтай. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдэй нэмэлтэ хүсэ хэрэглэн, үйлэдбэри хүгжөөхэ арга боломжо улам бага болоо. Иимэ эрхэ байдалда фонднуудые ехэ болгохо гэһэн шэглэл баринигүй, харин техническэ дэбжэлтэ туйлаһанай үндэһэ һуури дээрэ тэдэниие нарижуулан һайжаруулха, бии байһан арга боломжые ашагтай зүбөөр хэрэглэхэ эрилтэ табигдана.

Хэрбээ урдань, социализм байгуулжа эхилһэн түрүүшын жэлнүүдтэ шэнэ предприятинуудые олоор барижа, ашаглалгада оруулһанай ашаар үйлэдбэреэ хүгжөөдэг байбал, мүнөө үеын эрилтэ ондоо болонхой. Үйлэдбэреэ ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ хэрэгтэй. Коммунизмын материальнотехническэ үндэһэ һуури байгуулхын тула арадай ажахын бүхы һалбаринуудые али бүхы аргаар хүгжөөхэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци бүтээн гаргаха зорилго табигдана.

Арадай ажахын бүхы һалбарида ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгые ниитэ ажалай бүтээсын ургалта (үйлэдбэриин хэрэгсэл бүтээлгэдэ гаргашалагдаха бүхы ажалай хэр зэргээр алмагдаһаниинь) элирүүлэн харуулдаг. Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгые элирүүлһэн зүйлнүүд национальна доходтой холбоотой. Тэдэ зүйлнүүдэй нэгэн юуб гэхэдэ, үйлэдбэриин баялигуудые арьбадхажа байгаа хүдэлмэришэн бүхэндэ хүртэдэг национальна доход болохо юм. Хүдэлмэришэн бүхэндэ ехэ доходой хүртэхэ бүринь үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлһэн ушартай. Ондоо нэгэ зүйл юуб гэхэдэ, үйлэдбэриин фондиуудай (гол ба эрьесын) единицэ бүхэндэ хүртэһэн национальна доходой хуби болохо юм. Тэрэ хубиин ехэ болохо бүринь арадай ажахын ашаг үрэ дээшэлнэ гэшэ. Национальна доходой нөөсын фондын ба хэрэглэмжын фондын хоорондохи илгаань ашаг үрын хэр зэргээр дээшэлһые мүн лэ элирүүлэн харуулдаг. Эдэ бүгэдэ хадаа бүхы обществын, оронойма арадай ажахын гү, али союзна республикын байдал тэрэһээ абтажа тодорхойлогдодог.

Харин экономическа ондо ондоо районуудай (область, АССР), һалбаринн гү, али предприятиин үйлэдбэриин ашаг үрэ элирүүлхэ гэ һаа, тэрэниие харуулһан ондоо эли тодо зүйлнүүд абтадаг гэшэ. Тусхайлан хэлэхэдэ, гол фондын единицэ бүхэнһөө абтаһан продукци (фондоотдача), ажалай бүтээсэ, продукциин өөрынь үнэ сэн, абтаһан олзо доходой хэмжээн болон гол, мүн эрьесын фонднуудта хубаарилхада хүртэдэг олзо доходой хэмжээн (рентабельность) экономическа ондо ондоо районуудай үйлэдбэриин ашаг үрые элирүүлэн харуулна гэшэ. Тэрэниие тодорхойлхын тула эдэ зүйлнүүдые хамта дээрэнь, комплексноор абажа хараха хэрэгтэй. Шэнэ барилгануудта, мүн хүдэлжэ байгаа предприятинуудые шэнэдхэн байгуулгада, шэнэ техникэ хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан капитальна һомололго хараада абтадаг.

Экономическа районой, тусхайлбал, Буряадай АССР-эй арадай ажахын ашаг үрэ элирүүлхын тула дээрэ дурсагдаһан зүйлнүүдые абажа харахатай хамта, ажахын ямар шэглэлтэй, экономикын хэр түргэнөөр хүгжэжэ байһаниинь районой ажалай нөөсэ хүсэнэй, эд хэрэгсэлнүүдэй ямараар хэрэглэгдэжэ байһаниинь, районууд хоорондын үйлэдбэриин харилсаа холбоон хараада абтадаг юм. Экономическа районой ашаг тодорхойлходо зарим ушарта оронойарадай ажахыда хабаатай зарим зүйлнүүд абтажа харагдадаг.

Республикымнай арадай ажахын ашаг үрэнь тэрэнэй хүгжэлтөөр элирүүлэгдэнэ гэжэ тэмдэглэн хэлэхээр. Промышленность ехээр хүгжэжэ, ашаг үрэнь һүүлэй жэлнүүдтэ ехээр ургаа. Түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гурим энээнэ горитой нүлөө үзүүлһэн байна. Республикымнай промышленностьдэ ажалай бүтээсэ 1968 ондо 1967 онойхитой сасуулхада 8 процентээр дээшэлһэн юм. Тиихэ зуураа ажалай бүтээсын болон салин хүлһэнэй ургалта хоорондоо таарамжатай хэмжээтэй байгаа. Продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулһанай ашаар нэгэ жэлэй туршада хэдэн миллион түхэригэй алмалта хэгдээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ промышленна предприятинуудай абадаг олзо доход ехээр дээшэлһэн байна.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгын экономическа үрэ дүн зарим тэды һайжараа.

Харин арадай ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар бии байһан арга боломжонууд үшөө хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй. Ажахын һалбари, предприяти, организаци бүхэндэ эдэ арга боломжо бии. Гарза хэдэг промышленна предприятинууд, гол фонднуудһаа олзо доход абадаггүй совхозууд бии байһаар. Иимэ байдалай шалтагаан олон. Тэдэ гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, үйлэдбэри муугаар түсэблэгдэнэ, үйлэдбэриин ба ажалай эмхидхэл муу.

Үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ арга боломжонуудые зүбөөр, уридшалан хаража үзөөд, зүбшэн хэлсээд, мүн экономическа реформын бүлөю һайн арга замуудые хэрэглэхэ зорилго табигдана.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын нэгэ шухала арга зам нүхэсэлнүүдэ тушаа тогтон хэлэе. Арадай ажахыда, предприяти бүхэндэ эрдэм ухаанай болон техникын туйлалтануудые нэбтэрүүлхэ гэшэ түрүүшын эрилтэ болохо юм. Техническэ дэбжэлтэ хадаа үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын материальна үндэһэ һуури мүн болоно.

Энэ үндэһэ һуури байгуулжа, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ һайжаруулха хэрэгэй мүнөө үеын гол эрилтэ болонхой. Республикымнай промышленность ойрын жэлнүүдэй хугасаада продукци үйлэдбэрилгые нилээд ехэдхэхэ зорилготой. Продукци үйлэдбэрилхэ ургалтын 70 процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар туйлагдаха болоно.

Тиихэтэй хамта ажалай нөөсэ хүсые арадай ажахын һалбари бүхэндэ зүбөөр хубаарилан хэрэглэхэ шухала. Хүдэлмэришэдэй нэгэ газарһаа ондоо тээшээ олоор ошохо, ерэхэ ябадалые усадхаха, ниитын үйлэдбэридэ арад зоной бүри олоор хабаадаха хэрэг хангаха хэрэгтэй.

Үйлэдбэриин гол фонднуудые зүбөөр хэрэглэхэ, тэдэнһээ ехэ продукци абадаг болохо гэшэ ашаг үрэ дээшэлүүлгын нэгэ шухала арга зам болонхой. Мүнөө үедэ манай арадай ажахы үйлэдбэриин ехэ фонднуудтай. Ганса республикымнай гол фонднуудай нэгэ түхэриг бүхэнһөө продукци абалгые оройдоо нэгэ мүнгөөр дээшэлүүлээ һаа, нэгэ жэл соо олон миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэхэ юм.

Мүн эрьесын фонднуудые, тусхайлбал, ажалай хэрэгсэлнүүдые, материал болон түүхэй эдые зүбөөр хэрэглэхэ гэшэ ехэ шухала. Эдэ бүгэдые ашатай туһатайгаар, гамтайгаар хэрэглэжэ шадаа һаа, хэдэн миллиард түхэригэй арьбалалта хэгдэхэ ушартай.

Продукциин шанар һайжаруулха гэһэн эрилтэ ехэ удха шанартай. Хэрбээ элдэб машина, станогуудай удаан болзор соо эбдэрээгүй хэрэглэгдээ һаань, эдэ зүйлнүүдые үсөөнөөр гаргажа, горитой мүнгэн зөөри алмаглаха болоно ха юм. Илангаяа машина, түхеэрэлгын шанар һайжаруулха, тэдэниие удаан саг соо хэрэглэхэ арга олохо хэрэгтэй. Энэ эрилтэ промышленностиин эгээл шухала зорилгонуудай нэгэниинь мүн.

Шэнэ техникэ үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ, технологи нарижуулан һайжаруулга, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, материальна арга боломжонуудаа аша туһатайгаар хэрэглэлгэ хадаа продукциин өөрынь үнэ сэн хямдаруулха, үйлэдбэриин олзо доход дээшэлүүлхэ хэрэгэй үндэһэ һуури боложо үгэнэ.

— Эдэ эрилтэнүүд манай республикын түрүү прези[...] ЛВРЗ, авиазавод[...] «Электромашина» [...] бусад зарим пре[...] бэшээр дүүргэгдэ[...]

Ниитын үйлэд[...] дээшэлүүлгэ капита[...] үрэ дүнтэй нэгэ[...] Мүнөө үедэ хэдэн [...] хэриг капитальна [...] логдоно. Ехэ хэм[...] зөөри зүбөөр, аш[...] рэглэхэ гэшэ ех[...] Тэрэнэй гол арга [...] рилгын өөрынь үн[...] барилгые индустри[...] хилжэ, богони бол[...] барижа дүүргэхэ [...]

Арадай ажахы[...] хоорондонь таар[...] зүбөөр эмхидхэн [...] ехэ удха шанартай[...] жэлтэ туйлаха хэр[...] шанартай һалбари[...] гэнөөр хүгжөөхэ х[...] энергетическэ, хи[...] ленностиин, элект[...] үедэ түргэн хурда[...] энээниие эли тодо[...]

Ниитын үйлэдб[...] дээшэлүүлхэ арга [...] бөөр, ашатай туһа[...] хэрэглэхын тула [...] мическа арга нүх[...] нүүдые хэрэглэхэ, [...] руулха хэрэгтэй. [...] үйлэдбэриин эмхи[...] урмашуулга гэхэ [...] хэсэлые нарижуул[...] хэ шухала. Арадай [...] нуудта бэелүүлэгд[...] номическа рефор[...] зорюулагдана.

Г[...]

экономикын эр[...]

ТҮРҮҮ ЛЕСПРОМХОЗДО

Хоринн леспромхозой хүдэлмэришэдэй социалис мүрысөөнэй 1969 оной түрүүшын хахадай дүнгүүд һаяхан согсологдобо. Энэ леспромхозой Зүүн Хуурайн модо бэлэдхэлэй пунктын коллектив ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйлажа, түрүү зэргэдэ гаранхай. Энэ пунктынхид үнгэрһэн үе соо хамта дээрээ 52 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн байха юм. Энэнь хүдэлмэришэн бүхэндэ 1954 кубометр хүртэнэ, тиихэдэ түсэбһөө 500 кубометрээр үлүү болоно. Зурагууд дээрэ: 1. Леспромхозой Зүүн Хуурайн доодо складай хүдэлмэришэдэй коллектив: 2. Доодо складай нэгэ участогта.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АРАДАЙ З[...]

ЭМХИДХ[...]

Түнхэнэй аймаг[...] Саяны» колхозой [...] лиин түб—Хуурай [...] бан жэлэй урда т[...] на баригдаһан юм. [...] 25 үбшэнтэнэй б[...] ха оронууд, эхэнэр[...] ха таһаг бии. Т[...] Таблангууд, Сагаан[...] шөөһэн. Улубгай [...] тосхонуудай хүн [...] ниицын туһаламжа[...]

Улад зоной зау[...] ха хэрэгтэ гушаа[...] бүхы хүсэ шадала[...] лэлжэ ябагша Ма[...] Мангутова хоёрдо[...] ниицы ахалагша [...] Фельдшерэй мэрга[...] эмшэлгэ, аргалал[...] дүршэлтэй, зониие [...] лэлгэдэг бэлиг ш[...] Мария Манжеевна[...] даг нүхэдынь эти[...] гаар хандадаг, ах[...] сэльхэлһээ хүндэ[...] цынгаа бүхы хүдэ[...] эмхидхэхын хаж[...] эмшэлгэ аргалал[...] ойлгууламжын хү[...] эдэбхитэйгээр хаба[...]

Б. [...]

КОЛХОЗНИК БҮХЭН ҺАЙШААНА

Хүдөө ажахын артелиин түрүүшын жэшээтэ Уставай баталан абтаһаар 34 жэл үнгэрбэ. Энэ саг соо колхозой ажабайдал ехээр хубилаа. Хүдөөгэй ажалшад мүнөө сагай шэнэ техникээр зэбсэгжэнхэй. Манай XX партийна съездын нэрэмжэтэ колхоз 50 гаран трактор, 33 оробоной комбайн, 28 автомашина болон бусад олон техникэтэй юм. Һүүлшын 10 жэлэй туршада колхозой центр Зургаан Дэбэ, Залаа, Тухум нютагууд танигдахаар бэшээр урган һалбараа. 138 колхозник шэнэ шэнэ гоё һайхан гомо гэрнүүдые барижа оронхой. Хоёр айлай байха 16 гэр, малай холын байра дээрэ 20 гаран гэр баригданхай. 30 гаран шэнэ гэртэ холоһоо нүүжэ ерэһэн зон зөөжэ ороо. Колхознигуудай үндэр уужам гэрнүүдэй оройгоор радио, телевидениин антеннэнүүд ербылзэнэ. Тосхонуудай ажабайдал үндэһөөрөө хубилаа.

Хүнүүд хүхюун, баян дэлгэр ажаһуудаг болонхой. Колхозой жэшээтэ шэнэ Уставые энээниие гэршэлнэ. Ноёхоной колхознигууд энэ документын гол удхые бүгэдөөрөө һайшаана.

«Колхознигой бүлын хамһабариин ажахы» гэһэн бүлэг бидэ колхознигуудые ехэтэ һонирхуулба. Энэ бүлэг дотор иигэжэ хэлэгдэһэн: колхознигой бүлэ тугалтай нэгэ үнеэтэй, нэгэ хашарагтай, гурба һарын поршоонхотой нэгэ эхэ гахайтай гү, али хоёр шахамал гахайтай, хамта дээрээ 10 хүрэтэр хонин, ямаатай, зүгын гэртэй, шубуутай ба туулайнуудтай байжа шадаха. Минии һанахада урхэтэн бүхэнэй бариха малай тоо толгойе гэр бүлын ехэ багаар, ажаллаха хүнүүдэйнь тоогоор хараадуулан тогтообсл, һайн байгаа. Юуб гэхэдэ, зарим колхознигууд артелиин гэшүүдэй эрхые урдаа барьяад, өөрынгөө гэр газаахиие арьбадхадаг байха юм. Колхоздо ажал хэжэ шадаха байгаад, энэ тэрэ шалтагаанаар өөрынгөө үмсын малые олон болгоод, колхоздо туһа нэмэри хэнгүйгөөр, тэдэ малаа колхозой үбһөөр тэжээгээд, гурэндэ худалдаад һуудаг зон Ноёхоной газар дээрэ ушардаг байна. Мүнөө хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхоздо шухала үүргэ дүүргэнэ. Колхозуудай ажал хэрэгэй амжалта эдэнэрһээ нилээд дулдыдадаг гэшэ. Гэбэшье Уставай проект соо эдэнэр тушаа мүртэй юумэн хэлэгдээгүй.

С. БИЛИКТУЕВ,
колхозой гэшүүн.

Сэлэнгэ.

СУМГАИДАЙ ПОЛИЭТИЛЕН

Байгша ондо Сумгаитска химиин комбинадта полиэтилен гаргаха цех хүдэлмэрилжэ эхилээ. Мүнөө энэ технологическа участок гүйсэд хүсэндөө хүргэгдөө. Цехэй ехэнхи хүдэлмэринь оньһожоруулагдаһан юм.

Азербайджанда үйлэдбэрилэгдэн гаргагдадаг полиэтилен бүхы орон дотор мэдээжэ болонхой. Эстониин, Украиныи, Грузиин ба бусад союзна республиканууднаа энэ комбинадта захил ерэжэ эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Сумгаитска химиин комбинадай полиэтилен гаргадаг цех.

АПН-эй фото.

ЭДЭБХИТЭДЭЙ НЭГ[...]

Клуб соо абяа шэмээгүй. Гансал сценэ дээрэ табяатай ендэрэй саана зогсоһон залуу хүнэй яаралгүйхэн хөөрөөн нилээд уужам, ута аад, нэгэ бага набтарханги зал дүүрэтэр соностоод, аяар саанахи бүтүү бүглүү үтлүүдэ хүрэхэлөөрөө гансата унтаршана хэбэртэй. Мүнөө-мүнөө үүдэ татажа ороһон хүн һониин лэ хөөрэлдөөн боложо байна ха гэжэ гансата тухайлаад, юун тухай хэлсэһыень мэдэхэ хүсэлэнтэй «шэхээ табиха» ёһотой.

Үнэхөөрөөшье болзорлоһон сагтаа гээгдэнгүйгөөр сугларһан совхозой ажалшад «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин түрүүлэгшэ, Мэлэ-Боргын найман жэлэй һургуулиин багша Владимир Бальжанович Гомбоевой «Бурхан шажан ба замбуулиниие шэнжэлэлгэ» гэһэн темэтэй лекциие ехэ анхаралтайгаар, нэгэшье үгыень алдангүйгөөр шагнанад. Хүн бүхэнэй зосоо бүхөөр лэ жадууглана ха. Багша һэн тула, һурагшадтаа ойлгуулжа байһан мэтээр гараараа зангажа байгаад, зарим тээнь хоолойгоо шангадхан, мүн энеэдэтэй жэшээшье харуулан, хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

— Замбуулиниие шэнжэлэлгэ болбол бүхы хүнүүдтэ материалис наукын тон зүб байһые эли тодоор гэршэлжэ, тэнгэридэхи тоо томшогүй олон бурхад тухай номнолдог мухар һүзэгые үндэһөөрнь усадхана,—гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Лекциин дүүрэхэлээр, хүн зон клуб сооһоо гаража ошохоёо яаранагүй: һониирхолтой зарим тэды асуудалаар залуу багшада хандахадань, тэрэнь хүн бүхэндэ өөрынгөө үгөөр, тоб гэмэ харюу үгэнэ.

Владимир Бальжанович гансашье энэ үдэшэ бэшэ, харин саг үргэлжэ зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байгша. Тэдэ тэрэ ори гансаархана бэшэ ха юм. Туһалагшадынь, «Знание» бүлгэмэй эхин эмхиин гэшүүд мүн лэ энэ шу[...] эдэбхитэйгээр хаба[...] ногой эхилхэһээ ур[...] минутын турша соо [...] дын байдал тухай [...] анхармаар һонин д[...] гээшэ.

Гурбан жэлэй ту[...] һургуулида хүдэлхэ [...] Гомбоев һурагшада[...] тон хүндэтэй хүн[...] шадаа. Хэшээл бүхэ[...] тайгаар бэлдэжэ, т[...] холтойгоор үнгэргэд[...] ойлгуулха хэрэгсэл[...] дабал, һурагшадтаа[...] бүтээдэг заншалтан.[...]

Үхибүүд гээшэмн[...] нюуша, һүбэлгэн х[...] ээб даа. Заһарлалай[...] тэрэ юумэн тухай [...] арсалдашаха. Эсэтэр[...] һүүлэй һүүлдэ «Вл[...] жановичһаал һура[...] лээд үгэхэ»,—гэлд[...] һэн. Түүхэ заадаг [...] шье асуудалынь [...] орхидоггүй, ойлгуу[...] оролдодог ха юм.

Совхозой эдэбх[...] багшанарай комсомо[...] цинн секретарь Вла[...] ев багшанарай инст[...] хын факультедтэ за[...] жа, мүнөө жэл дүүр[...] Тиигэбэшье, «сүлөө[...] гэртээ һуужа бай[...] дээрэ наададаг, ура[...] шье дуулалаг һэн т[...] бүхэндэ хабаадалса[...] лиин, мүн совхозойн[...] ханай бүлгэмөөрхид[...] лаараа туһа хүргэд[...]

Тэрэнэй бүтээһэн[...] һонирхохо болоо һа[...] ехэ. Иимэ нүхэртөө [...] һайн һайхан юрөөл [...] шанхи ажабайдалд[...] туйлахыень үнэн з[...] сэхэдэ урматай даа.

Ц. ЦЫ[...]

З_хаамин.

«РСФСР-эй картые хараал [..]ты. Вологдаһаа хойшо, Рос[..]-на-Дону болоод Саратовһаа [..] урагшаа. Оренбург болон [..]һоо урагшаа. Томскһоо хойшо [..]аргүй уужам дайда һунан үр[..]лэг. Соёл культураар түгэс [..] томо гүрэн энэ газар дээ[..] багтахал байха. Энэ бүхы [..] урдын, барга, зэрлиг бай[..] үшөөл үзэгдэһөөр», — гэжэ [..]имир Ильич Ленин 1921 он[..] бэшээ һэн.

Томскһоо хойшо... Баруун Си[..] хойто зүг тухай хөөрэл[..] гарана гээшэ. Иртыш, Обь [..]нүүдэй хоорондохи баян дэл[..] танюун уужам энэ дайдада [..]волюциин урда тээ ямар байгаа [..] һананат. Энэ хизаарта ажа[..]шад—ханты, мансинууд зобо[..] тулижа, дэлхэй дээрэһээ үгы [..]хоёо байһан юумэл.

«...1862 оной үлэн хооһон жэл[..] Березовско округой бага яһа[..] хүлгана, мана һохорые эдижэ [..]...»

ТОМСК ХОТОҺОО ХОЙШО...

Пётр ТЕЛЕПНЕВ, КПСС-эй Ханты-Мансиин окружной комитедэй нэгэдэхи секретарь

«Березовско округто хүнэй мяха эдиһэн ушар тухай «Северная почта» газетэ 1848 ондо мэдээсээ һэн...»

«Бага яһатан тулюур байдалтай һуудаг гэжэ» «Санитарный очерк Западной Сибири» гэдэг батална...»

Ородой мэдээжэ түүхэшэн, публицист Николай Ядринцевай «Сибирь—богоолшолгын орон» (1882 он) гэһэн ном соогһоо эдэ мүрнүүд абтаа. Һанаад үзыт: Франциин газарай зэргэ дайда дээрэ нэгэ врач хүдэлдэг байһан.

Ородой хаанта засаг Сибириин бага арадуудые богоолшолдог байгаа: «туземцүүдэй» хуби заяан хэнииешье һонирхуулдаггүй һэн. Мэхэ ехэтэй ород наймаашад ангуушадай, загаһашадай үнэтэ арһа, «улаан загаһыень» үнэгүйхэнөөр худалдан абадаг. архи. спирт уулгажа һогтоогоод, миинтэ шахуугаар бүхы юумыень хооһолдог бэлэй.

Бүри Октябриин революциин урда тээ В. И. Ленинэй бэшэһэн зохёолнууд соо үндэһэ яһанай асуудалаар олон бодол түрэлэг һэн. Бага яһатанай асуудал шиидхэхэ арга замые В. И. Ленин бэдэрээ. 1913 ондо Ильич иигэжэ бэшэһэн юм: «...үндэһэ яһанай талаар ямаршье дарлалтые усадхахын тула адагай захань ехэшье бэшэ автономно округуудые байгуулха шухала».

Октябриин революциин илан мандамсаар тунхаглагдаһан «Россиин арадуудай эрхын декларации» соо В. И. Ленинэй эдэ бодолнууд үндэһэ һууринь болюжо ороо бэлэй. Хүндэ хүшэр байдалтай Хойто зүгэй арадуудай хуби заяанда иланхаяа ехэ анхарал хандуулагдажа эхилээ.

1918 оной хэды хүшэр байһые хүн бүхэн мэдэнэ. Арадай Комиссарнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ В. И. Ленин тусхай экспедици Хойто зүг руу эльгээһэн. Бага арадуудай юугээр дуталдадагые энэ экспедици элирүүлхэ зорилготой байгаа. Гүрэнэй ехэ хүдэлмэри ябуулжа сүлөөгүй байбашье, В. И. Ленин Ямал хахад арал тээшэ ошожо абаһан экспедици тушаа ходо һонирходог һэн.

Эдэ газарнуудта тэрэ үеэр хүшэр байгаа: Колчагай бандануud хиирэлдэнхэй, загаһашад, ангуушадай эдеэ хоол таһалданхай. Арһа тушаалганшье болинхой байһан. Энэ хизаарта үлэсхэлэн байдал нэрбэжэ эхилээ.

Большевигуудай партиин мэдээжэ ажал ябуулагша Николай Накоряков Обь мүрэнһөө Москва хото зорижо, 1921 оной декабрь соо ерэһэн. Тэрэ дары В. И. Ленин Кремльдэ дуудаба. Хойто зүгэй арадуудай һуудал байдалаар саг үргэлжэ һонирходог Владимир Ильич Хойто зүгһөө ерэһэн Николай Накоряковтай нилээд удаан хөөрэлдэжэ, тэндэхи байдалые мэдэжэ абаа һэн.

Эгээл тэрэ үеэр хилээмэн гээшэ Россида алтанһаа үнэтэй байгаа. Тиибэшье һаань, 1922 оной навигациин эхилэмсээр, 22 мянган пүүд талхан Хойто зүг руу эльгээгдээ бэлэй.

Тэрэнэй һүүлээрхишье жэлнүүдтэ Хойто зүгэй арадуудта ехэ туһа хүргэгдөө.

Хойто зүгтэ ажаһуудаг арадууд Совет засагай ямар ехэ туһа хүргэжэ, халуун анхарал хандуулжа байһые абаһаар лэ мэдэржэ эхилээ һэн. Эхэ оронсой түб областьнуудһаа партийна, соведэй хүдэлмэрилэгшэд эльгээгдэжэ, бусадшье мэргэжэлтэд, багшанар, врачнууд тиишэ ошожо эхилээ. Ехэ наһатайшуулдай һургуулинууд хаа хаанагүй бии болгогдожо. Тобольск хотын багшанарай институдта, ветеринарна техникумуудта тусхай таһагууд эмхидхэгдэн, Хойто зүгэй арадуудай дээдэ һургуули Ленинградта нээгдээ.

Партиин XVI съездын һүүлээр уданшьегүй Ханты-Мансиин национальна округ байгуулагдаа һэн. Иигэжэ агуу багша В. И. Ленинэй бодолнууд бодото бэелэлээ олоо. Урдань ямаршье эрхэгүй ябаһан ханты, мансинууд өөһэдын автономитой, гүрэн түрын эрхэтэй болоо.

Нютагай Соведүүдтэ арадай түлөөлэгшэд һунгагдажа, олониитын хүдэлмэридэ эхэнэрнүүд хабаададажа эхилбэ. Сельскэ Соведүүдтэ хүдэлхэ национальна кадрнуудые һунгаха курса нээгдээ. Заха холын нютагуудта улаан гэрнүүд байгуулагдажа, үзэг ном шудалха хэрэг үргэнөөр табигдаһан юм. Округой ниислэл болохо Ханты-Мансийск хотодо багшанарай, медицинскэ училищинууд нээгдээ.

Урдын барга байдалтай байһан Хойто зүгэй арадууд шэнэ замаар дабшаа. Ленинскэ национальна политикын илан мандажа эхилһэнэй эли тодо баримтануудые эндэ олоор дурдажа болохо. Советскэ правительство Хойто зүгэй арадуудта ямар ехэ туһа хүргөө гээшэб! Үгытэй, дунда шадалтай хүнүүдтэ хүнгэлэлтэ, ссуда үгтэжэ, налогуудһаа олонхинь сүлөөлэгдөө һэн.

1937 ондо округ дотор коллективизаци дүүрэжэ, үйлэдбэриин коллективүүд хаа хаанагүй байгуулагдаһан. Загаһашадай, ангуушадай артельнууд бии болгогдон, шэнэ техникээр гүйсэд хангагдажа эхилээ. Тиихэдэ үшөө үлөөд байһан нюдарган баяшуул, бөөнэр, наймаашад шэнэ засагай урдаһаа эсэргүүсэн, харата хэрэгүүдые хэдэг һэн: клуб болон улаан гэрнүүдые галдадаг, олониитын эдэбхитэйшүүлые, врачнуудые, багшанарые аладаг, Совет засаг тухай муухай тунхаг тараадаг, нютагай хүнүүдые ородуудтай хэрэлдүүлхэ, арсалдуулха гэжэ оролдодог байһан. Тиибэшье һаань, ангиин энэ шанга тэмсэлдэ шэнэ сагай долгин диилэжэ, илажа гараа.

• • •

Тайга дээгүүр Ильичэй галнууд хурсаар яларба. Тундрадахи оро адуулдаг, харууһалдаг хүнүүднай ондоогоор, һайнаар ажаһуудаг болоо. Вертолёдууд үдэр бүхэндэ хүбшэ дээгүүр ниидэжэ, холын бэлшээриин орошодто шэнэ газетэ, журнал, номуудые абаашана. Революциин урда тээ округ дотор ори гансахан врач бии байһан һаа, харин мүнөө хоёр мянга хахад эмшэд хүдэлнэ. Ангуушад, загаһашадай үхибүүд интернат һургуулинуудта һурана, гүрэнэй тэдхэмжэ дээрэ байна.

Округой экономикодо айхабтар ехэ хубилалта болоо. Мүнөө сагай флодоор, машинаар хангагдаһан гүрэнэй загаһанай промышленность байгуулагдаа. Тиихэдэ модоной ажахынууд жэл бүхэндэ хэдэ миллион кубометр модо Эхэ орондоо тушаана. Ангуушадай ажахынууд арһа худалдалгаяа жэлһээ жэлдэ ехэ болгожо байдаг. Уласхоорондын аукционууд дээрэ Сибириин арһанай суурхадагынь үнинэй мэдээжэ.

Оро үсхэбэрилгын хүгжэхынь хажуугаар. мал олоор үсхэгдэнэ. Хойто зүгэй уларилай шэрүүншье һаа, таряа, овощ таринабди. Юун гэжэ һананат: эндэмнай Сибириин яблока ургана.

1964 ондо манай округто ехэ нефть олдоо. Һаяын жэлнүүдтэ Ханты-Мансиин округ оронойнгоо нефтеэр баян районуудай нэгэн болохо. Газай, нефтиин барилгануудые олоор бодхоолго—совет арадуудай хоорондохи бата хани барисаанай эли тодо гэршэ мүн. Ханты, мансинуудай экономическа, соёлой хүгжэлтэдэ туһалхаяа ородууд, украинецууд, белорусууд, казахууд, татарнууд, башкирнууд ерэнэ. Округой барилгануудта 49 үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд хүдэлнэ.

...1887 ондо Императорска наукануудай академиин даалгабаряар этнограф И. С. Поляков манай иишэ ерэһэн юм. Тэрэ эрдэмтэ иигэжэ бэшээ һэн: «Эндэхи хүн зон дууһандаа үхэжэ, энэ багай дайдын хооһон губи болохонь дамжаггүй...»

Хооһон губи болоогүй ха юм! Дулии, барга байһан энэ дайда Совет наран доро шэнээр сэсэглээд, арад зониинь шэнэ замаар дабшана.

[..]РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ НИИТЭ-[..]ХИДХЭЛЭЙН ХҮДЭЛМЭРИ ҺАЙЖАРУУЛХА

[..]ядай АССР-эй Верховно Сове[..]иумэй июлиин 23-най за[..]дээрэ Хэжэнгын аймагай до[..]лашадай депутадуудай Сове[..]бүулжа байгаа ниитэ-эмхид[..]үдэлмэри тухай асуудал зүб[..]сэгдээ.

[..]ртиин XXIII съездын шийд[..], сельскэ ба поселково Со[..] хүдэлмэри һайжаруулха [..]ИСС-эй ЦК-гай 1967 оной [..] тогтоолой, мүн «Буряадай [..] сельскэ (сомоной) ба по[..] ажалшадай депутадуудай [..] тухай» Хуулиин ёһоор ол[..] эрхэез, ажахын, социально[..] хүгжэлтэ эмхидхэн уда[..]рхэез эдлэн, аймаг доторхи [..] засагай зургаанууд ажал [..] эрид һайжаруулха хэрэг[..] тэды амжалта түйлажа [..]—гээд Хэжэнгын аймагай [..]гүйсэдхэхэ комитедэй түрүү[..]нүхэр Г. С. Сангадиев элир[..]гоо тэмдэглэбэ. Аймагай сов[..]ган гасуурай бэрхэшээлые [..]үлөө ажахын продуктнуудые [..]рэнлэ худалдаха хахад жэ[..] түсэб болзор соонь дүүргэв. [..] наймаанай, ажаһуулалай, [..]ын талаар улад зоной хэ[..] хангаха хүдэлмэри үргэл[..] Гэр байрын, соёлой эмхи [..]дай барилга муу бэшээр [..]дана. Эдэ бүгэдэндэ нютагай [..]ргаануудай хабаалаһанай [..], үдаридахы, эмхидхэхы [..]дээшэлүүлһэнинь эли боло[..].

[..]дэй ниитэ-эмхидхэлэйнгээ [..]ри һайжаруулха талаланъ [..]һунгалта ехэ удха шанар[..]гаа. Аймагай, сельскэ, сомо[..]едүүдэй депутадуудаар, хү[..]ды хүдэлмэрилэгшэдөөр эр[..]ал һайнтай олохон залуу [..]һунгагдаа. Аймаг доторхи [..]сомсельсоведэй зургаанайнь [..]хэ комитедүүдэй түрүүлэгшэ[..]нда эрдэмтэй хүнүүд хүдэл[..]үүдэй саг үргэлжын комис[..] олонхиниень дээдэ һургуу[..]тусхай мэргэжэлтэй депута[..]рлойлно. Соведүүдэй сесси[..]онституциар хараалагдаһан [..] үнгэргэгдэжэ, шухала асуу[..]ые зүбшэн хэлсэдэг, тогтоол [..]ануудэйнгээ дүүргэлтын [..] нягта хиналта. зохисотой [..]эй хүдэлмэри ябуулдаг бо[..].

[..]та совет хүдэлмэрилэгшэдэй [..]лэй һургуули ниитын хүсөөр [..]дээд, сомсельсоведүүдэй гүй[..]үдэй түрүүлэгшэнэр. секре[..]ай семинар хоёр һара соо нэ[..]н үнгэргэгдэнэ.

[..]вно Соведэй Президиум Хэжэнгын аймагтахи нютагай Соведүүдэй хүдэлмэриин зарим тэды һайн талыень тэмдэглэхэ зуураа, олон дутагдал элирүүлэн, шиидхэгдээгүй асуудалнууд дээрэнь гол түлэб тогтобо.

Өөһэдынь харьяата ажахын, соёл гэгээрэлэй, хангалгын эмхинүүдэй хэрэг ябуулгын түлөө сельскэ, сомоной Соведүүдэй даадаг үүргэ, харюусалга улам дээшэлүүлхэ уялгаяа аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет үшөөл һулаар бэелүүлнэ. Сельскэ, сомоной Соведүүдэй ажал ябуулгада үзэгдэдэг дутагдалнуудые элирүүлхэ, усадхахын тула эрид хэмжээ сат соонь абанагүй.

Аймагай ба сельскэ, сомоной Соведүүдэй нэгэ гол дутагдалынь юуб гэхэдэ, эндэхи зарим депутадууд һунгагшадайнгаа дунда мууса хүдэлнэ. Үнгэрөөшэ жэл арадай һунгамалнуудай олонхинь ажалшадай урда тоосоогоо хээгүй, мүнөөшье (жэлэй хахадлаад байхада), нэгэшье депутадынь һунгуулиингаа округто ошожо, һунгагшалтаяа уулзаадүй байһаар. Олонхи һуурин тосхонуудта депутадуудай бүлэгүүд эмхидхэгдээгүй. Эдэ, мүн бусад дутагдалнуудые тэмдэглэхэ зуураа, Президиумэй заседанида хабаадагшад нютагай Соведүүдэй ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай тодорхой дурадхал һанамжануудые хэлээ.

Тон шухала болоһон али нэгэн асуудалда олоной анхарал хандуулан, тэрэниие хамтын хүсөөр шиидхэхэ ябадалда депутадуудай, тэдэнэй бүлэгүүдэй дүүргэдэг үүргэ дээшэлүүлхэ гээшэ ехэ удха шанартай гэжэ Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн А. Р. Потепалов Зэдын аймагай сомсельсоведүүдэй жэшээ дээрэһээ хэлэбэ. Гандаһан таряалангаа хахалжа, дахинаа тарилга хэхэ, газар уһалха хүдэлмэридэ колхоз, совхозуудай механизаторнууд, бусад хүдэлмэришэ зоной бүгэдөөрөө шахуу хабаададжа байһан сүлөөгүй сагта энэ жэлэй ноохо хайшалалга тудаа. Һуурин тосхонуудай зоной хамтын суглаанууд депутадуудай үүсхэлээр татагдажа, хонидой ноохо хайшалалгада сүлөө хүн бүхэниие хабаадуулха асуудал хэлсэгдээд, 880 хүн колхозууд, совхозуудай ноохо хайшалалгын пунктнуудта һайн дураараа ошожо хүдэлһэн байна. Мүн улад зоной өөһэдынь тогтооһоной ёһоор, набшаһата тэжээл бэлэдхэхын тула олон хүнэй хабаадалгатай воскресникүүд үнгэргэгдэнэ. Петропавловка, Зэдын станци, Тори тосхон гурбанһаа һүүлэй суббото, воскресениин үдэрнүүдтэ 800-гаад хүн набшаһата тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадаа. Белоозерскын сельсоведэй депутадуудай үүсхэл, уряагаар тэндэхи тосхонуудай айл бүхэн 3-һаа 6 центнер хүрэтэр набшаһата тэжээл суглуулха уялга абаад, тэрэнээ амжалтатайгаар бэелүүлжэ эхилэнхэй.

Хэжэнгын аймаг доторхи нютагай Соведүүд, тэрэнэй гүйсэдхэхэ комитедүүд үйлэдбэриин асуудалнуудта үшөөл халирхайгаар хандана гэжэ республикын Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй-инструкторска таһагые даагша нүхэр А. И. Попов тэмдэглэбэ. Энээниинь юун гэршэлнэб гэхэдэ, сессинүүдэйнгээ үзэмжэдэ сомсельсоведүүдэй табидаг асуудалнуудай олонхинь юрын жэжэ зүйлнүүд гү, али ходол зүбшэлэгдэдэг асуудалнууд байхаяа һанана. Ажахын удха шанартай, ниитэдэ хабаатай холын хараата асуудалнууд эртээчһээ бодомжологдожо түсэблэгдэнэгүй. Хэжэнгын аймагтахи байдалһаа уламжалан, нэгэ һанамжа хэлэбэл, хүдэлмэриин хүсэнэй нөөсые гүйсэд ашаглаха, ажалай болон ниитын гурим журам бэхижүүлхэ асуудалнууд Соведүүдэй сессинүүд дээрэ табигдажа, һайтар зүбшэн хэлсэгдээ һаа, тон хаһа соогоо хэгдэһэн хэрэг болохо һэн. Юуб гэхэлэ, хамтыя ажалда багаар хабаалаһан, ажалай журам эблэһэн, архи уухаһаа эхилээд, ниитын ёһо гуримда зурилаһан ушар баримтанууд Хэжэнгын аймагта үсөөн бэшэ үзэгдэнэ. Нютагайнь засагай зургаанууд энээнһээ зохихо тобшолол хэжэ, шанга хэмжээ абаха зэргэтэй байгаа.

Ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри эрхилхэ инструкторай штат мүнөө аймагай Соведэй гүйсэдкомдо бии болгогдонхой. Энэ тушаалда эрдэм бэлэдхэлээр һайн, эдэбхитэй, Соведүүдэй хүдэлмэри мэдэхэ хүниие томилжо, уялгануудыень һайнаар дүүргүүлдэг байбал, сомсельсоведүүдтэ ехэхэн туһаламжа үзүүлэгдэхэ һэн. Гэхэ зуура, һүүлэй хоёр жэлэй туршада Хэжэнгын аймагай Соведэй гүйсэдком гурбан инструкторые һэлгээ, тусхайта тушаалдань хүдэлгэдэггүй, ондоо жэжэ божо хэрэгээр зарадаг байгаа. Гүйсэдком энэ алдуугаа заһаха, арад зоной, эдэбхитэдэйнгээ дунда Соведүүдэй ябуулха ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэриие бүхыдэнь эрид һайжаруулхын тула зохихо хэмжээ абаха тушаа нүхэр Попов тодорхой дурадхал һанамжануудые хэлээ.

Хэжэнгын аймагтахи нютагай Соведүүдэй ниитэ-эмхидхэлэй хүдэлмэри һайжаруулха тухай һанамжа дурадхалнуудаа хэлсэжэ, дэлгэрэнгыгээр зүбшэлөөд, Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүд тусхай тогтоол баталан абаа.

[..]ҮРЫСӨӨНДЭ [..]ШАЛГА[..]РАГШАД

Зүүн-Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделени болон райпрофсожой президиум түмэр замшадай хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй 2-дохи кварталай үрэ дүн согсолон гаргаба.

Мысовая станциин локомотивна депогой, түмэр замай Горхон, Мишиха, Кижэ, Сульфат станцинуудай, Мысовая станциин техническэ харууһалгын пунктын, кондукторска резервын, 17-дохи дистанциин 5-дахи околоткын коллективүүд социалис мүрысөөнэй дүрим дүүргэһэн дээрэ тоологдоо. Эдэ коллективүүд ажалдаа һайн үрэ дүн харуулһан, даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мүрысөөндэ шалгарһан эдэ коллективүүдтэ дамжуулгын Улаан туг, мүнгэн шан барюулагдаха юм.

М. СОЛОМЕННЫЙ.

ХИЛЫН САНАГАА

ТЕЛЕФОН ★ ТЕЛЕГРАФ ★ РАДИО

Ленинэй һургаал гайхамшаг нүлөө үзүүлээ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Ленин—дэлхэй дээрэхи эгээн сэсэн мэргэн хүн бүхы ажалшадта. түрүү үзэл бодолтой хүн түрэлтэндэ хамаатай Тэрэнэй ажабайдал бүгэдые зоригжуулагша һайхан жэшээ болоно. Ленинэй зохёолнууд, тэрэнэй суртал манай зуун жэлэй түүхэдэ алдарта шэнэ хуудаһа нээжэ үгөө. Чилиин Коммунис партиин үнинэй ажал ябуулагша, Центральна Комитедэй гэшүүн Сесару Годой Урутиа эдэ үгэнүүдые хэлэһэн байна. Биднэр, латиин америкынхид. Ленинэй ашаар ехэ амжалта түйлаабди. Тэрэнэй һургаал Латиин Америкэдэхи коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ гайхамшаг нүлөө үзүүлээ.

Ушар тиимэһээ манай түбиин эрхим хүнүүд, эб найрамдал ба дэбжэлтэдэ дуратай бүхы хүнүүд, мүлжэлгэ дарлалтые үгы хэхэ хүсэлэнтэйшүүл ерээдүйн жаргалта байдалай түлөө тэмсэлдэ бүхы наһаяа зорюулһан хүнэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар угтахаяа бэлдэжэ байна.

„Интернационал" замда зорибо

СОФИ. (ТАСС). БТА агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, «Интернационал» гэжэ онгосо Варнаһаа тамаран гараа. Энэ онгосын экипаж—гурбан хүн Варна — Констанца—Одессэ гэһэн маршрудаар Георгий Димитров, Васил Коларов гэгшэдэй далайе гаталһан замаар дабтан гараха гэжэ шиидэ. Болгариин партийна элитэ хоёр хүтэлбэрилэгшэ Коминтерны хоёрдохи конгрессэй хүдэлмэридэ хабаадахаяа Москва ошохын тула 1920 ондо Хара далайе онгосоор гаталан гараһаниинь мэдээжэ.

Июлиин 23-да эхилһэн энэ аяншалгань Болгарида социалис революциин мандаһаар 25 жэлэй ойдо зорюулагдана.

Бата нэгэдэлэй тодо гэршэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Московско зүблөөн бүхы дэлхэйн революционно хүгжэлтын шэнэ шатые, коммунис ба хүдэлмэришэнэй уласхоорондын хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ шухала политическэ шэнэ шатые тодорхойлоо гээд партиин эдэбхитэдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, США-гай Компартиин Генеральна секретарь Гэс Холл тэмдэглэбэ:

Московско зүблөөн уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлэй бэхижэжэ байһые эли тодоор харуулаа гэһэн Гэс Холлой үгэнүүдые «Дейли Уорлд» газетэ онсолон дурдана.

Табан жэлэй саада тээ зарим компартинуудай хоорондо арсалдаанууд гараһантай дашарамдуулан, олон коммунистнуудай хабаадалгатай хуралдаан болохо аргагүй гээд зариман тоолодог байгаа гэжэ Гэс Холл хэлэбэ.

Зүгөөр уласхоорондын коммунис хүдэлөөн илажа гараха хүсэтэй байгаа гээд США-гай Компартиин Генеральна секретарь мэдүүлээ. Московско зүблөөн дээрэ «маоизм болон маоистнуудай хараа бодол буруушаагдаа, маоизм мүнөө бүхы түбинүүдтэ, бүхы оронуудта нэрээ хухаранхай». Уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэхи «зүүнэй», мүн баруунай оппортунис үзэл бодолтой тэмсэл үргэлжэлүүлхэ шухала гэжэ элидхэлшэ заагаа.

Президент Насер үгэ хэлэбэ

КАИР. (ТАСС). Арабай социалис союзай бүгэдэ ниитын национальна конгрессэй гурбадахи сесси Каирта нээгдээ. ОАР-ай президент Гамаль Абдель Насер сесси дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Арад зоной хуби заяан саг зууры урагшагүйдэлгөөр бэшэ, харин тэрэнэй эрэлхэг зоригоор, патриотическа мэдэрэлээр, бэрхэшээлнүүдые болон аюулнуудые дабажа гарахаар бэлэн байһаарнь элирхэйлэгдэхэ. ОАР-ай газарай хубиие дайсанай эзэмдэн абаад байһан ушар ОАР-тадан ехэ гайхалтай, аюултай бэшэ. Харин Египедэй арадай энэ аюулые хараадаа абангүй, дайсанай эзэмдэн абаһан баримтатай эбсэхэ ябадал холо ехэ аюултай байжа болохо гээд президент нэмээ. Израилиин эзэрхэг түримхэй политика тухай хэлэхэ зуураа, империалис гүрэнүүдэй, нэн түрүүн США-гай Израильда үзүүлдэг зэбсэгтэ туһаламжа тухай ОАР-ай президент хэлээ. Израиль бүхы эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые үүсхэнэ гээд Насер мэдүүлээ.

Уласхоорондын байдалай асуудалнууд тушаа хэлэхэ зуураа, сэрэгэй ба экономическа туһаламжа, политическэ дэмжэлгэ үзүүлһэнэйнь түлөө Гамаль Абдель Насер үнэн зүрхэнэй баяр баясхалан хүргөө.

ПАТРИОДУУДАЙ АМЖАЛТАТА ЯБУУЛГАНУУД

ДАР-эс-САЛАМ. (ТАСС). Мозамбигай сүлөөрэлгын фронтын (ФРЕЛИМО) отрядууд Португалиин колонизаторнуудта эсэргүү дайшалхы ябуулгануудаа амжалтатайгаар үргэлжэлүүлһээр. Июниин 5-һаа 25 болотор Диак, Сагал, Митед гэжэ районуудта Португалиин 70 сэрэгшэд, сэрэгэй ашаанай 8 машина усадхагдажа, олон буу зэбсэг дайлан абагдаа гээд энэ коммюнике соо заагдана. Ньяс провинциин зүүн районой энэ сагай хугасаа соо Португалиин 27 солдат, 2 автомашина үгы хэгдээ.

США-гай зоной байдал хүндэрнэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай хүн зоной байдал улам хүндэрнэ. Үнгэрэгшэ һара соо юумэнэй үнэ сэн үшөө 0,6 процентээр нэмээ гээд Ажалай министерствын толилһон мэдээнүүд гэршэлнэ.

Үргэн хэрэглэмжын эд товарай сэн ургаа, гэсэшье эдеэ хоолой продуктнуудай сэн үлүүсэ ехээр нэмээ. Мяхан, һүн, шубуун, загаһанай сэн нэгэ һарын турша соо 4,5 процентээр нэмээ. Медицинскэ хангалтын, транспорт хэрэглэһэнэй түлөө сэн мүн лэ дээшэлээ.

Үнэ сэнгүүдые иигэжэ нэмээхэдэнь, Америкын ажалшадай ажабайдал хүндэрнэ. 10 жэлэй саада тээ эд бараанда ба хангалтада 100 доллар гаргагдадаг байгаа һаа, мүнөө энэ тоонь 127,6 доллар болонхой.

«Аполлон-II» уһан дээрэ бууба

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Эрэлхэг зоригто гурбан космонавттай «Аполлон-11» гэжэ замбуулинай онгосо Номгон далай дээрэ июлиин 24-дэ бууба.

«Аполлон-11» онгосо Номгон далайн Гавайска аралнуудһаа баруун урдуур, 1600 километр зайда Москвагай сагаар 19 час 59 минутада уһан дээрэ буугаа.

Космонавтнууд Нейл Армстронг, Эдвин Олдрин, Майкл Коллинз онгосын бууха районда ерэһэн «Хорнет» гэжэ американ авианосец дээрэ вертолёдоор асарагдаа. Тэдэнэй замбуулин соогуур ниидэлгэ 200 шахуу час үргэлжэлөө.

Онгосын бууха райондо «Хорнет» гэжэ авианосец ерээд байгаа. Тэрээн дээрэ космонавтнуудые абаха команда, НАС-ай мэргэжэлтэд, космонавтнуудые угталсахын тула ерэһэн США-гай президент Никсон байба. Онгосонь уһан дээрэ уруугаа хаража бууһан аад, һүүлээрнь зүб байдалдаа ороо. Космонавтнуудай һууһан кабинын далай дээрэ буумсаарнь водолазууд вертолёдуудһаа эльгээгдэһэн байна. Тэдэнь космонавтнуудые абарха резинэ һаланууды асаржа холбобо. Кабинын люгые нээхэһээ урид водолазууд тэрэнэй газаа талые йодой холисоор сэбэрлээ. Һарын микроорганизмуудай таралгые зайсуулхын тула тусхай скафандрнууд космонавтнуудта люк соогуур үгтэһэн байна.

Скафандр үмдэһэн космонавтнуудай резинэ һала дээрэ гарахадань, тэдэниие вертолёдто һуулгаа. Тэрэ үеэр космонавтнуудые абарха һала шэнгээгдээ: мэргэжэлтэдэй һанамжаар, тэрэнь микроорганизмуудые тараажа болохо байгаа ха.

Вертолёдууд «Хорнет» авианосец дээрэ космонавтнуудые асарба. Теэд уулзагшадай хэниинь шье, тэрэ тоодо президент Никсон, һара дээрэ аяншалһан эрэлхэг зоригто космонавтнуудай гарыень барижа амаршалха аргагүй байба. Космонавтнууд угтажа ерэгшэдые гараа үргэн амаршалха аргатай байгаа. Тэдэниие удаан карантинда байлгаха тусхай «фургон» руу оруулаа. Энэ турша соо космонавтнуудтай телефонно дотоодын холбоогоор хөөрэлдэжэ болохо юм. «Аполлон-11» онгосын уһан дээрэ бууһан кабинань мүн лэ авианосец дээрэ һэргылхы хэмжээн наринаар сахигдажа асарагдаһан байна. Түсгаар пластмассаар хэгдэһэн тусхай туннель соогуур һарын хүрьһэтэй контейнернүүдээ, һара дээрэ хэһэн фото-буулгабаринуудтай плёнконуудаа кабина сооһоо космонавтнууд өөһэдөө гаргажа, карантийна фургон соо оруулха юм.

Карантийна фургон космонавтнуудтайгаа хамта «Хорнет» авианосец дээрэһээ тусхай самолёдоор Гавайска аралнууд худар абаашагдаха. Хожомынь ондоо самолёдоор Хьюстондохи (Техас штат) ниидэлгэ хүтэлбэрилдэг түбэй лабораторидо эльгээгдэхэ юм. Космонавтнууд энэ лаборатори соо 18 шахуу сүүдхэ карантинда байха. Врач-микробиологууд, рентгенолог, технигүүд, лаборантнууд, фотограф болон тогоошод—хамтадаа 15 шахуу хүн тэдэнтэй байлсаха юм.

Карантиниинь августын 12 болотор үргэлжэлхэ. Хойто үдэрынь космонавтнуудтай уулзалгын баяр ёһолол Нью-Йоркдо, Чикагада, Лос-Анджелеста болохоор хараалагдана.

Эзэрхэг түримхэйшүүл муухай ааша гаргана

НИКОЗИ. (ТАСС). Эндэ ороһон мэдээнүүдэй ёһоор, Израилиин засагаархид тэдэнэй эзэмдэн абаһан Газа хотодо ажаһуудаг арабай эб найрамдалай түлөө мэдээжэ гурбан тэмсэгшэдые Синайска хахад аралай хооһон сүл районуудта гурбан һараар сүлэжэ гаргаба. 60 гаран наһатай, зүрхэнэй үбшэнтэй врач Абдель Шаафи, 60 наһатай, 9 үхибүүнэй эсэгэ юрист Ибрагим Абу-Ситта, Фейсал Аль-Хусейн гэгшэд тухай хэлэгдэнэ гээшэ.

Тэдэниие сүлэхэ тухай асуудал сүүдээр хаража үзэгдэнгүйгөөр, Газын сэрэгэй губернаторай захиралтаар шиидхэгдээ. Израилиин коммунис партиин орган болохо «Зу Гадерех» гэжэ газетын бэшэһэнэй ёһоор, тэдэнэр Газын сектортэ байгша оной июниин 15-да болоһон ушарые мүшхэхэ эрилтэ табижа, олон түмэнэй түлөөлэгшэдэй гар табилгатай петици Израилиин засагаархидта барюулагшадай үүсхэлшэд болоно. Израилиин солдадууд автомашина дээрэ һуугаад хото соогуур гаража ябахадаа, үйлсөөр ябаһан эгээлэй хүнүүд руу граната шэдэһэн байгаа гэжэ петици соонь заагданхай байһан гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Мергуи (Тенассерим округ) — Бирмын урда зүгтэхи үзэсхэлэн гоё хотонуудай нэгэн юм. Энэнь ороной удха шанар ехэтэй далайн зургаадахи порт, далайн продукцинуудые эгээн ехээр тушаадаг пункт мүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: загаһашадай гэр байранууд.

ТАСС-ай фотохронико.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
☐ Уран зурааашын шэнэ хүдэлмэри.
☐ Домско соборойхи органай тухай.
☐ Элдэб һонин.

ДОМСКО ОРГАНАЙ ХУБИ ЗАЯН

Ригэ хотын алишье тээһээ, үглөө үдэшын сэлмэгтэ Домско сүмын үндэр армагууд шобойлдон харагдадаг. Тэрээнэй аһан оройе флюгер-эрэ тахяа шэмэглэдэг. Эртэ урда сагта энэ эрэ тахяагай нэгэ хажуунь алтаар шарагдаһан, нүгөө талань хара үнгэтэйгөөр дархалагдаһан байгаа юм. Хото тээшэ алтан хажуугайнь яларжа харагдабал: «Сагай уларил һайжархань»,—гэжэ хотодо ажаһуугаашад ажагладаг бэлэй. Хэрбээ хара хажуугайнь үзэгдэбэл, хүйтэн һалхин буудаг, Скандинавиин фиорднуудһаа үсхэн манан буужа, хура бороо няадаһаржа эхилдэг, тэрэ багай шулуунууд шингтэй, мэлшэрхэй болодог һэн ха.

Мүнөө үедэ эрэ тахяа хоёр талаһаань алталагданхай. Тэрээнине холоһоо харахадаа, хүн зон урданай хотын уйтан гудамжануудаар ябабашье, сүмэ тээшэ ошоһон харгыгаа алдадаггүй, недели бүхэндэ суута органистнуудай хэдэн дахин наадахые ошожо шагнадаг.

Домско сүмын орган-хүгжэм тухай олохон үльгэр домогууд бии юм. Ригэдэ гү, али Одессэдэ, Ленинградта гү, али Улаан-Үдэдэ тэрээн тухай омогорхон хөөрэлдэдэг. Ушар юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа бүхы Европо дотор эгээн томо орган болоно бшуу. Гадна

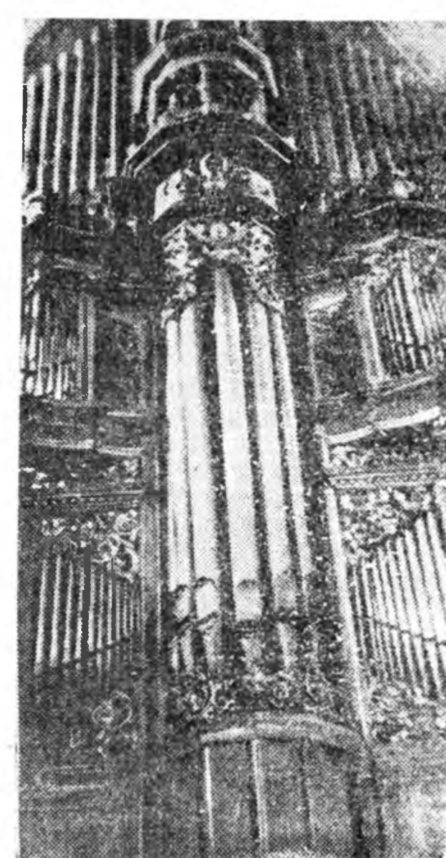

абяниинь айхабтар ирагуу һайхан юм.

Гүрэнэй Рижскэ түүхын музей болоһон энэ сүмын гэр байшан Латвиин республикын урданай барилгануудай алдарта памятник болоно. Тэрэ хадаа Ригэ хотын түүхэтэй нягта холбоотой. Анха түрүүн 1211 ондо Рижскэ епископэй кафедральна сүмэ болгогдон бодхоогдожо эхилээ. Барилгань 13-дахи зуун жэлдэ гол түлэб дүүргэгдээ.

Домско сүмэ дунда зуун жэлнүүдтэ хүн зонине мунхаруулха, Ливонидо католицизм баалалтаар дэлгэрүүлгын гол гуламта байһан юм. 16 зуун жэлдэ Прибалтикада католическа шажанай зарим тэды һүнэхэдэ, Домско сүмэ протестантнуудай мэдэлдэ орожо, баян ангинуудай үзэл суртал дэлгэрүүлэн үргэлжэлүүлээ.

Энэ барилга хэдэн зуун жэлэй турша дотор һэльбэгдэн шэнэлэгдээ. Ушар тиимэһээ олон ондоо саг үенүүдэй шанар шэнжые бэедээ шэнгээн абанхай. Тэрээнэй али нэгэн хубинуудтань романска, готическа, ренессансын, бароккын болон бусад үе сагуудай шанар шэнжэнүүдые обёорж болохо юм.

Арба юһэдэхи зуун жэлэй эсэс багта дурсагдаһан сүмын байшан нилээд ехээр һэльбэн заһагдаа. Нюур талань болон баруун порталынь шэнэлэгдээ. Шала болон хананuудтань 14—18 зуун жэлнүүдтэ наһа барагшадай дурасхаал мүнхэлһэн тамга бэшэгүүд зүйн хэгдээ.

Гэбэшье Домско сүмын эгээл гайхамшаг юумэнь юуб гэхэдэ, орган-хүгжэм болоно. Эндэ анха түрүүн тодхогдоһон орган хүсэд үлэжэ шадаагүй. Гансал тэрээнэй проспект орхигдонхой. «Энээниие бурханай аша туһаар болон алдар солоор 1601 ондо Якоб Раб тодхобо» гээд дээгүүрнь аржытар бэшэгдэнхэй.

Хэдэн жэл үнгэрөөд байхада, энэ органай 42 регистрэй оройдоол 8-ниинь хүдэлдэг аад, харин 20 жэл болоод байхада, хүгжэмэй бүхы инструмент гарһаа гараһан байха юм. Юундэб гэхэдэ, хөөргэнүүдыень үхэр хулганаанууд эдижэрхёо бшуу.

Аяар 200 гаран жэл үнгэрөөд лэ байхада, тэндэ шэнэ орган табигдаа. Энэ баһал өөрын һонин түүхэтэй. Ригэ хотые фашис сэрэгүүд эзэмдэхэдээ, энэ органиие задалаа, эбдээ. Германи руу хулгайлан абаашаа.

Латвиин сүлөөлэгдөөд байхада, Совет правительствын шиидхэбэреэр энэ хүгжэмэй гайхамшаг инструментые һэргээн «амидыруулха» ажал хүдэлмэри эхилжэ, 20 тухай жэл соо үргэлжэлөө. «Герман Өйле» гэжэ Европодохи элитэ фирмын немец мэргэжэлтэд совет мэргэжэлтэдтэй хамта, Москвагай консерваториин профессор Леонид Исаакович Ройзманой хүтэлбэри доро нилээд ехэ юумэ хээ.

Тиигээд лэ энэ асари томо инструментын жэжэ томо жэмбүүрнүүд ирагуу һайханаар зэдэлжэ захалаа. Домско органай үндэрынь гурбан дабхар гэрэй зэргэ юм. Тэрээн дотор 6768 модон ба түмэр жэмбүүр-соргонууд, 127 регистрнүүд, гараар даража наадаха 4 клавиатура, хүлөөр дараха нэгэ клавиатура бии юм. Томо жэмбүүр-соргонуудынь 10 метр үндэртэй. Орган доторхи агаар электромотороор бүлэгдэнэ. Тэрээнэй хөөргэнүүд соогуурнь минута соо 133 мянган литр агаар эрүулагдана. Абяниинь мүнөө үедэ дэлхэй дээрэ эгээл эрхим һайхан гэжэ тоологдоно.

Гадна Домско сүмын гэр байшангые архитектурын памятник болгон мүнхэлхын тула тэрэниие музей болгохо тухай Латвиин правительство тусхай тогтоол баталан абанхай юм. Тиигэхэдээ анха мүргэлэй газар байһан сүмэ мүнөө үедэ музей ба концертын зал болгогдожо, ажалшадые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ алба хэнэ.

Домско орган дээрэ хилын саанахи болон Совет оронoй суута органистнууд наададаг. Тэдэнэй дунда совет органист, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша, профессор Леонид Ройзман, Литовско ССР-эй габьяата артист Петерис Сиполниек гэгшэдые нэрлэжэ болоно.

Баһа органай дэргэдэ хүбүүдэй хоор дууладаг. Гоё һайхан хүгжэм нарихан шанга хоолой хоёр ниилэхэдээ, асари үндэр сүмын хана «забагуудые» доһолгон сууряатуулдаг.

Ригэдэ ажаһуугшадай жэшээгээр, тусхайлбал, Ленинградтахи Казанска сүмэ, Москвадахи Никитскэ воротанууд шадархи сүмэ дотор органууд тодхоглохонь.

Гэхэтэй хамта манай Улаан-Үдэ хотодо орган табиха арга боломжонууд бии. Жэшээнь, Ленинэй үйлсын урда захадахи үндэр сүмэ дотор яахадаа тодхожо болохогүйб?

Хэрбээ республикын соёлой хүтэлбэрилэгшэдэй ехэ үүсхэл оролдолго гаргаад байгаа һаань, эндээ ойрын сагта органай гайхамшаг хүгжэм шагнажа болохомнай дамжаггүй гэжэ дахинаа дабтан хэлэхэ байнаб. Тиихэдээ хүн зонине хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри оруулагдахаһаа гадна, олзо доходшье орохо һэн.

Домско орган энэ талаар бодото үльгэр жэшээ болоно ха юм.

Л. ГАНТИМУРОВ,
Улаан-Үдын хүгжэмэй училищиин багша.

АЛДАРТА ОЙЕ УГТУУЛАН...

В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе угтуулан. «Сибирь ба Алас-Дурна зүг» гэһэн уран зурагай, зональна гурбадахи выставкэ нээгдэхэнь.

Буряад ороной уран зураашад мүнөө үедэ ехэ сүлөөгүй хүдэлжэ байна. Графигууд, скульпторнууд, плакатистнууд, театрай сценэ шэмэглэгшэд, арадай уран бүтээлшэд—бултаараан тус тустаа түсэб табижа, хэхэ юумэеэ хэжэ байна.

Буряадай бэлигтэй уран зураашадай нэгэн Александра Сахаровскаягай бүтээлнүүдые манай харагшад һайн мэдэхэ ёһотой. Буряад арадай «Гэсэр» гэжэ баатарлиг үльгэрэй удхаар тэрэнэй бүтээһэн зурагууд олоной магтаалда хүртэһөөр үнинэй.

Мүнөө үедэ Александра Сахаровская В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулжа, хэдэн олон шэнэ зурагуудые түгэсхэбэ. Эдэ зурагуудайнь цикл «Сагай сууряан» гэһэн нэрэтэй юм. Энэ зурагууд соогоо уран зурааша Буряад орондо Совет засагай яажа тогтоогдоһоныие, хүдөө нютагуудта коллективизациин яажа үнгэрһые уран гоёор, эли тодоор харуулжа шадаа.

Эдэ зурагууд выставкэ дээрэ табигдажа, харагшадай зүгһөө үндэр сэгнэлтэдэ, магтаалда хүртэхэ аабза гэжэ найдагдана.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. А. Сахаровская мастерской соогоо. 2. «Сагай сууряан» гэһэн циклэй нэгэ зураг.

О. МАКСИМОВАЙ фото.

Этюд

Нима ЦЫНГУЕВ

ДҮРБЭТЭЙХЭН ДУЛМААДАЙ

Нэгэ суббодын үдэр һэн. Эжы абынгаа город ошоходонь, дүрбэтэй Дулмаадай хоёртойхен Мүнхэ дүүтэеэ гэртээ суурагалаатай үлэбэд.

Дулмаадай гэрэй эзэн үлэһэн тулададаа ехэл гоёор, дуран соогоо наадаха гэжэ шиидэбэ. Тэд наадаании нэгэл дутагдалтай, муу шэнги. Куклаан хэды һайханаар орёоходоньшье, Наташын куклада адли, тон амиды мэтээр нюдөө анижа нээжэ үгэнэгүй. Дулмаадай үсэгэлдэр хараһанаа гэнтэ һанажархиба.

Өөрынгөө эгээ һайхан хубсаһа Мүнхэ дүүдээ үмдэхүүлээд:

— Хүдэлэнгүй зогсожол байгаарай, бишии шамайгаа ехэл гоёхуун болгохоб даа, зай гү,—гэжэ байжа аргадан, абынгаа арһан дэгэлэй эгээ ута үһэнүүдые хайшалжа абаба:

— Мүнхүүдэй, шимни хөөрхэн бүүбэй болохош, булайл хөөрхэн даа,—гэжэ байжа, һугалга сооһоо шалтай сабуу гаргажа, тэрэ үһэнүүдээ Мүнхэ дүүгэйнгээ мүнсэгэр нюсэгэн толгойдо няажа хатааба. Баһа өөрынгөө эгээл һайхан лентэ тэрэ үһэндөө һабхагтуулан уяба. Тиихэдэнь Мүнхэ дүүнь басаган болохо огто дурагүй, уралаа шомбойлгон, угзагашаад абаба.

— Бай, Мүнхүүдэй, хэбтэ гэнэб, бүүбэй хүн бэрхүү байдаг юм!—гэжэ байжа бишыхан орон дээрээ дүүгээ нюдыень анюулан хэбтүүлжэ, ойро зуур бүүбэйлээд, ехэл дүмүүхэнээр, эрхэлүүлэн һуулгажа эдеэлүүлбэ. Һүүлдэнь баһал нюдыень анюулаад хэбтүүлбэ.

Үсэгэлдэр айлайнгаа басаган Наташын хуушаржа, үһэгүй болошоһон куклада үһэ няажа, һамнажа, һабхаг хэжэ байхыень Дулмаадай ехэл һайхашаан харaһанаа, мүнөө һажаалдан, Мүнхэ дүүгэйнгээ мүнсэгэр нюсэгэн толгойдо хэбэ бшуу.

...Эжы аба хоёрынь хүбүүнэйнгээ толгой бүлеэн үһаар мэажажа байжа угааба. Һүүлдэнь басагандаа амиды мэтэ нюдөө анижа, нээжэ байдаг һайхан кукла абажа үгэбэ.

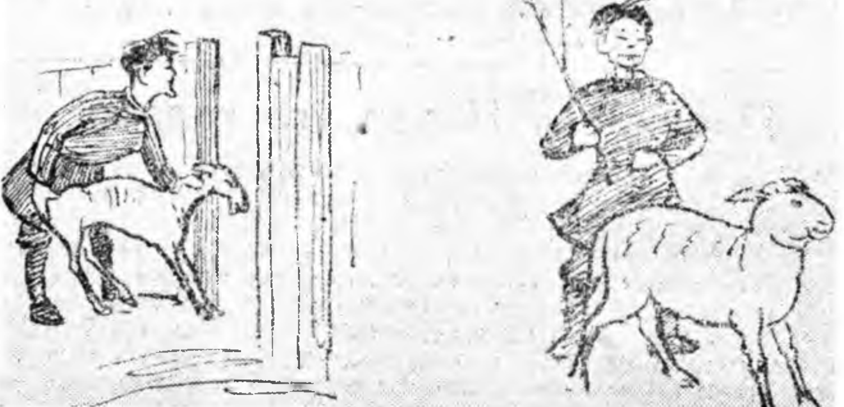

ХУЛГАЙШАД

Хамтын малда хүдэлдэг «өөрын» хүнэй туһаламжаар үмсынгөө туранхай гү, али бага малые тарган, томо малаар андалдадаг ушар эндэ тэндэ үзэгдэнэ.

— Архи һайса шудхажа,
Арба табыс адхуулжа.
«Амыень тоһодожо» шадаһандаа
Үгэһөөм гаража ошохогүй
«Өөрын» хүнтэй болонхойб.

Тажаа түлгым орондо
Тарган эрье үгоодхёо.
Туранхай буруу абаашаһамни,
Түрэхэ гунжан болгоодхёо.

ФИБ ШИБ хоёр.

РАССКАЗ

Рабдан ЦЫБИ

ХАРГЫДА

Хуһатын Түхэреэн. Энэ нютагые нэрээнь багсаахаар бэшэ гү? Үнэхөөрөө түб түхэреэн, томо хадануудай тэг дунда асаржа табигдаһан агууехэ табаг шэнги тала. Урда сагта эндэ хужартай сагаан нуур байһан аад, хатажа, шэргэжэ дууһаһан юм ха, тиихэдэнь дүтын ой хүбшөөр, орьёл хадануудаар агнажа ябаһан буряадууд энэ салуу газарта буужа, адуу мал үдхэдэг болоһон юм ха гэһэн домог Хуһатын Түхэреэнэй наһажаал хүнүүд хөөрэхэ дуратай юм. Үнэхөөрөө тиимэ түхэреэн нуур байһан юм гү, үгы гү, бү мэдэе, юрэдөөл, мүнөө тэндэхи марса-хужарһаа сайдамтаһан сээрэмүүдтэй, асатай хяаг элбэгтэй газарта Хуһатын совхозой олонхи хонин һүрэг, бодо мал түхэреэн жэлдээ бэлшэн ябадаг. Ямаршье малай байрлахада тиимэ тааруу нютаг гэжэ Байгалай үмэнэхи дайдада бии юм аал? Бүлэг бүлэгөөрөө ургаһан баахан хуһан ойхонуудынь малай дулаан байрануудые барихада нёбэе, нэмэри болоҗо үгэдэг.

Март һара гараад байгаа. Март малай мяха маажаад хаяна, хутагаар өөлэһэндэ адляар барана гэжэ Хуһатын Түхэреэндэшье хөөрэлдэдэг болоод байгаа. Хойто зүгэй хорон хүйтэн һалхинай тала дайдаар зоргоороо зайгуултажа, үдэр һүнигүй улиха дуулахын хажуугаар олон аашатай огторгой нойтон шара саһа шабалжа, бүтүү шуурган хэдэн хоногто галзууржа, бодо малаа дүрбэн хүл дээрэнь хүхэ ногоондо хүргэхын, хонидой түл бүрин бүтэнөөр абахын түлөө үдэр һүнигүй орьёлжо байһан тэмсэлые улам хүшэр болгожо, уйтан сэдьхэлтын уйлахаар хүнэе, тухагүй саг ерээд байгаа.

Эгээл нимэ—эбһээлхэ сүлөөгүй үедэ совхозой ехэ бүүсаһаа гушаад километр таһархай һуудаг малшад гамхи зүрүүлаар, мылэ дабһаар дуталдахадаа, сельпогой ноёдто үдэртөө хэды хонхододог болоһон гэхэ. Тиихэдэнь автолавкамнай наймаалагшагүй байна, машина жолоодохо хүн хэрэгтэй, таатай тиимэ хүниие бэдэржэл байнабди гээд, хөөрэлдөөгөө таһалжархидаг байгаа. «Халуун пеэшэндэ нюргаа шараад һууханал мэдэхэ!», «Өөһэдыень асараад, хони мануулһайб!», «һэнэгтэй эд бараанай ерэхэдэ, ценгрэй һамгад хуу абажархиха!» гэлдэһээр, сэдьхэлэйнгээ хамаг утаһануудые хүшэр хүдэлмэридэ угзаруулжа эсэһэн малшад телефонһоо уруу дуруу холододог болоһон гэхэ.

Һара үнгэрһэн хойно Сэхэ Бата автолавка тушаажа абаба гэжэ дуулдаа. «Одоол наһаараа автолавкада ябахаар хүн олдоо», «Гансал нарин гэдэһэниинь хотирхой юм ха гү, тэрээндэ адли сэхэ, үнэн хүн гэжэ бии юм гү?», «Ганса мүнгэнэй гарза хэхэгүй байха» гэхэ мэтээр Батые магтажа үрдеэгүй байтарынь, нэгэтэ үдэшэлэн, борю хараа таһарха багта тэрэнь автолавкатаяа Хуһатын Түхэреэндэ бии болоҗо, эгээл захын фермэдэ гүйлгэжэ ерэбэ.

— Сайн! — жолоошон машинын кабинаһаа һурэжэ бууха мүртөө харааень хараад, сугларжа эхилһэн һаалишадые амаршална.

— Сайн, хүрөөш даа, Бата. Автолавка хүлеэжэ, Харгытын губээгэй хотойдог юм һаа, хотойтор һара шахуу хараабди.

— Гэртэ оро, дулааса.

— Түрүүн халуу орыш даа.

— Һамгад, битнай яаха аргагүй яралтайб. Хотогорой хонишодто хүрэхэ һанаатайб,—жолоошон автолавкаяа нээжэ ороно.

— Нимэ орой болоһон хойно гү? Тэнгэри барагар лэ байна.

— Зай, автолавка ерээ гэжэ бэшэндээ дуулгагты!

Дабһа, зуруул, мүйлэ, тамхи—элдэб эд бараа һаалишадта үзүүлхэ, худалдахынгаа хажуугаар Сэхэ Бата үргэн хүндэ сээжэеэ хүнхинүүлэн, хооһон боошхо уруу дуулаһанда адли бүдүүнээр дуулаха юм:

Хоноод, үнжөөд таанадтаа
Ходоодоо срэдэг болохолби.
Хомоһой, элбэгэйш бараагаар
Хохидоонгүйхэн байхалби.
Үмдэхэ гэбэл абаһаар даа
Үмдэ самсаш байхал даа.
Эсхэхэ гэбэл абаһаар даа
Элдэбын торгонш байхал даа...

Тэрэ тэнюун, хүхюу наймаашан хүн зондоо үнэтэй сэнтэй эдлэлнүүдые бэлэглэжэрхихэеэ байһаншуугаар аялан зугаалжа байгаад самнана, бушуугаар хүдэлнэ, түргөөр тоосоно...

Захын фермэдэ наймаагаа дүүргэээд. һаалишадай хоноод ошо гэхэдэшье, хүүежэ эхилһэн һалхиндашье, бургажа захалһан саһандашье баригдангүй, Сэхэ Бата хонишодто сэхэ шэглэн гараа һэн.

* * *

Баггүй үсхэнөөр бадхажа ороһон саһан газаргашье хүрэнгүй шанга һалхинда туугдажа эхилээд, һүүлээрнь һалхинай улам галзууһон улихада, мушхаран, хүйлан эрьелдэжэ, газар тэнгэри хоёр ганса болоҗо. Һүниин шуурган һүроотэйгөөр хүүенэ, хотогорой гүбээгэй хормойдо саһанда харгыгаа хаагдаһан үнөөхи автолавка зуруулай хайрсагта адли, амин хайра жэжэхэн юумэн тэбхын борлоно. Сэхэ Батын үүдэеэ нээжэ гарахатайнь адли жэжэхэн һомонуудтал саһан, хүл дээрээ тогтохын аргагүй хүйтэн һалхин жэжэхэн амитанда дээрэһээнь хүүен шэглэһэн тураг шубуунда адляар мүүхайгаар хашхаран буужа, машинаһаань холодхон, үрэбхи забдаһаншуугаар хуугай хахир аялгаар орилон х рэжэ байһан мотоороо харахаһаа байтагай хөй онгойлгохын аргагүй. уруугаа саһа дүүрэтэр Сэхэ Бата арай шамай кабина уруугаа һөөрһ баатай болоно. «Һая на гүй шуурган! Яаха хи гээшэб? — сээжэдээ ш адляар хүйдөөр шуухи зуубхилан, һандай һу һалд һуушана. «Маши хахадшье метр ябахаа рануудайнгаа гэрэл носо хадань, мотоорой тэг тэр хүнгэрэг тогтоод бай соогоо һуужа хонохоһоо үгы. Хэдэн хоногто шуур яахабиб». Уданшьегүй һуухын аргагүй хүйтэн халаа бараһан Сэхэ Б дээрээ хульбэрнэ, хүдэл жэшье удаан тэсээгүй. багта хамаг бэеынгээ һоо дагжа һурэхэдэ, адляар сэгнэжэ ябаһан раа—хэдэн хэһэг бүдөөр гоод һуухаһаа оплоо ар даба. Хоёр хэһэг бүдөөр хүлоо орёогоод, колбаса, жуудаа табижа эдихэеэ лэб эреэн аюултай бодол үглөөгүүр болотор тэсэ Тэд үглөөдэрэйншье шу лараагүй. Нүгөөдэрыньш

Гурбан үдэр, гурбан галзуурһан шуурганай гайхалтай сэлмэг үдэр бо зуу огторгой гансата эс гэхээр. Тэрэ үглөөгүүр ерэһэн хонишонһоо а Сэхэ Бата таанадта ош захын һаалишадай һурал рэнь хүрөөгүй байжа, ехэл мэгдээн-тэбдээн бо харгыда гараһан Сэхэ Ба трактораар бэдэржэ олоб харгынгаа тэндэ хүрөөд саһанда абтаһан байна. сүүдхэдээ зууараха түйл лоо, Сэхэ Бата автолавк дай, тагуудые бараанай сагуудые бутар сохижо, түлижэ, ами залгаһан, лэ нимгэн түмэрөөр хүш нын хабтагайнуудые абаж һаар мэдэрэл алдаһан бай

Захын фермэдэ асарж рыень саһаар урэһэнэй гансын мухалайтай хү жэлөөр орёогоод, амыень халуун сай шудхаад б дэрэл орожо, айлай хой һанаа ойлтон сасуу:

— Ав-то-лавкамни... эд бараан...—гэжэ ээдэ эгээл түрүүн үгэлһэн гэ

Мүнөөшье Сэхэ Бата Түхэреэнэй фермэ, отара толавкаараа гүйлгэһээр. та, сэлмэг дунгигарш һаань, наранайл орохол нынгаа уһа гоожуулан т ябаһан газартаа хонодог гэлсэдэг.

Редакторай орлог
М. Н. НИ

СПОРТ

ШАЛГАРБА

Һаяхан Улаан-Үдын медицинскэ училищиин хүбүүдэй болон басагадай спортын командануул Хабаровск хотоһоо бусаба. Тэдэнэр баскетболоор Алас-Дурна зүгэй медицинскэ училищинуудай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысэһэн байна. Тус мүрысөөндэ манай хүбүүдэй команда Сахалинай болон Эрхүүгэй училищинуудай спортсменүүдтэй уулзажа шүүгээд, нэгэдэхи һууриди гаража, кубогта хүртөө.

Тиихэдэ басагадаймнай команда Шэтын түлөөлэгшэдые илаад, удаань Уссурийск хотынхидто шүүгдэхэдээ, саашадаа түрүүшын хоёр һууриин түлөө тэмсэхэ эрхэеэ хаһаргдаа һэн. Тиигэбэшье гурбадахи һууриин түлөө Биробиджанай басагадтай мүрысэхэдөө илажа шадаа.

Мүрысөөнэй дүнгөөр манай училищиин хүбүүдэй команда 1970 оной июль һарада баскетболоор училищинуудай дунда Россиин түрүү һуури эзэлхын түлөө Нальчик хотодо үнгэргэгдэхэ мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхэтэй болоо.

А. ДАРМАЕВ, студент.

«ПРАВДА БУРЯТИИ» МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: республикын колхоз болон совхозуудта тэжээл бэлдэлгын ябаса тухай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Хүдэлмэриин саг хүсэд һайнаар хэрэглэхэ» гэһэн корреспонденци. «Коммунистын шэнжэ» гэһэн А. Кушнаревой очерк. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда: В. И. Ленин тухай Н. К. Крупскаягай дурсахал. «Мини түрүүшын уялга» гэһэн корреспонденци. Хилын саанаһаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Шэхэнэй шэмэг нюдэнэй хужар».

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

14 часһаа 17 час хүрэтэр Москва... 18 часһаа «Неделя» гэжэ информационно программа. 19.00 часһаа — СССР-эй Далайн Сэрэгэй Флодой үдэртэ зорюулһан «Баатаршалга» гэжэ теле-альманах. 19 час 30 минутаһаа «Эсэгээ бэдэрэлгэ» гэһэн телеспектакль. 20 час 45 минутаһаа—зүүлэй һонинууд. 21.00 часһаа «Ажалай баатарнуудта алдар солоо» гэһэн дамжуулга. 22.00 часһаа үнгэтэ телевиденинн программа.

Манай адрес, телефону

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора— приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. реда 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря— отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства— 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышлен строительства—61-35, советского строительства и быта— культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67- информации—34-05, общественная приёмная—56-62, бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Министров БурАССР.
Н-04638. Зак. №